

...wie datter eneghen vonde...

Onderzoek naar kwantitatief *er* in de dertiende eeuw

Eindwerkstuk Bachelor Nederlandse Taal en Cultuur

Joëlle van de Ketterij (3834573)

Begeleider: dr. J.M. van Koppen

Universiteit Utrecht

Oktober 2014

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	3
Inleiding.....	5
Hoofdstuk 1 Theoretisch kader.....	6
1.1 Introductie.....	6
1.1.1 Kwantitatief <i>er</i>	7
1.1.2 Waarom dit onderzoek zich uitsluitend richt op kwantitatief <i>er</i>	9
1.1.3 Standaardnederlands en twee dialecten.....	10
1.2 Hoofdvraag en deelvragen.....	11
1.3 Methodologie.....	12
1.3.1 Het Vlaamse en Limburgse dialect.....	13
1.3.2 Beperking.....	14
1.4 Resultaten.....	14
1.5 Terugkoppeling naar de theorie.....	14
Hoofdstuk 2 Hoe ontwikkelt kwantitatief <i>er</i> zich in West-Vlaamse teksten?	15
2.1 Kwantitatief <i>er</i> in West-Vlaamse teksten.....	15
2.2 Beschrijvingen voor het al dan niet voorkomen van kwantitatief <i>er</i>	15
2.3 Sjwa op het telwoord.....	16
2.4 Ontwikkeling.....	16
2.5 Conclusie.....	16
Hoofdstuk 3 Hoe ontwikkelt kwantitatief <i>er</i> zich in Oost-Vlaamse teksten?.....	17
3.1 Kwantitatief <i>er</i> in Oost-Vlaamse teksten.....	17
3.2 Beschrijvingen voor het al dan niet voorkomen van kwantitatief <i>er</i>	18
3.3 Sjwa op het telwoord.....	18
3.4 Ontwikkeling.....	19
3.5 Conclusie.....	19
Hoofdstuk 4 Hoe ontwikkelt kwantitatief <i>er</i> zich in Limburgse teksten?	20
4.1 Kwantitatief <i>er</i> in Limburgse teksten.....	20
4.2 Beschrijvingen voor het al dan niet voorkomen van kwantitatief <i>er</i>	20
4.3 Sjwa op het telwoord.....	21
4.4 Ontwikkeling.....	21
4.5 Conclusie.....	21
Hoofdstuk 5 Conclusie.....	22
5.1 Conclusie.....	22
5.2 Aanbevelingen voor vervolgonderzoek.....	23
Literatuurlijst.....	24

Bijlage 1 Teksten die opgenomen zijn in Corpus Gysseling (lokalisering en datering).....	25
Bijlage 2 Teksten die gebruikt zijn voor dit onderzoek.....	26
Bijlage 3 Voorkomens van kwantitatief <i>er</i> in teksten uit Corpus Gysseling.....	27
Bijlage 4 Vormen van <i>er</i> uit Corpus Gysseling.....	30
Bijlage 5 Zinnen met <i>er</i> en telwoord uit West-Vlaamse teksten.....	49
Bijlage 6 Zinnen met <i>er</i> en telwoord uit Oost-Vlaamse teksten.....	54
Bijlage 7 Resultaten van hits op telwoorden.....	55

Inleiding

Het woordje *er* is karakteristiek voor het Nederlands. Hoewel in de Nederlandse taal dit woord vaak wordt gebruikt, kennen de meeste andere talen geen equivalent voor dit woord. De dialecten van het Nederlands kennen dit woordje echter wel, al wordt het woordje *er* in bepaalde dialecten, zoals het Vlaams, anders gebruikt dan in het Standaardnederlands. Maar het is niet duidelijk of dit verschil er altijd al is geweest. Dit heeft mij bijzonder geïntrigeerd en daarom wil ik onderzoek doen naar de ontwikkeling van *er* en me dan in het bijzonder focussen op kwantitatief *er*. Dit wil ik doen aan de hand van de volgende hoofdvraag:

Welke ontwikkeling zien we bij kwantitatief 'er' als we Vlaamse voorkomens uit de dertiende eeuw vergelijken met de Limburgse voorkomens uit de dertiende eeuw?

Om tot een goed antwoord te komen op deze vraag, zijn er drie deelvragen geformuleerd:

1. Hoe ontwikkelt kwantitatief *er* zich in West-Vlaamse teksten?
2. Hoe ontwikkelt kwantitatief *er* zich in Oost-Vlaamse teksten?
3. Hoe ontwikkelt kwantitatief *er* zich in Limburgse teksten?

In hoofdstuk 1 wil ik u enige informatie geven over het woordje *er*. In hoofdstuk 2 wil ik de eerste deelvraag onderzoeken en beantwoorden. In hoofdstuk 3 wil ik een antwoord vinden op deelvraag twee en in het vierde hoofdstuk wordt deelvraag drie besproken. In de conclusie (hoofdstuk 5) zullen alle uitkomsten nogmaals op een rijtje worden gezet en worden samengevat. En zal er een antwoord worden gegeven op de hoofdvraag.

Hoofdstuk 1 Theoretisch kader

Dit hoofdstuk begint met een introductie over het onderwerp. Daarna komen achtereenvolgens de hoofdvraag en deelvragen, de methodologie, de resultaten en de terugkoppeling naar de theorie aan de orde.

1.1 Introductie

De Nederlandse taal kent een woord dat meerdere verschillende functies kan bekleden in een zin. Het gaat om het woordje *er*. Dit woordje komt oorspronkelijk van het Oud Nederlandse 'iro' (wat 'van hen' betekent) en heeft zich, via het Middelnederlands 'er/re', ontwikkeld tot het woordje *er* dat in het hedendaags Nederlands voor meerdere hoedanigheden in aanmerking komt (Philippa et al. 2007). *Er* kan in vier functies voorkomen, namelijk als:

- Existentieel *er*;
- Locatief *er*;
- Prepositioneel *er*;
- Kwantitatief *er*;

Als *er* voorkomt in een existentiële functie, dan neemt *er* de subjectpositie in. Dit gebeurt als het onbepaalde thematische onderwerp in een lagere subjectpositie staat en daarom de hogere subjectpositie zelf niet kan innemen (Kranendonk, 2010, 28). In (1) bekleedt *er* de existentiële functie.

- (1) Er loopt een peuter door de straat.

Als het locatief gebruikt wordt, geeft het een plaats of locatie aan, zoals in (2):

- (2)a. Ik heb er drie cadeaus gekocht
b. Ik heb daar drie cadeaus gekocht.
c. Ik heb hier drie cadeaus gekocht.

In de meeste gevallen kan dit voorkomen van *er* vervangen worden door 'hier' of 'daar'. Dit blijkt ook uit de zinnen (2)b en (2)c. In dat geval geeft het meer expliciet de plaats aan waar de drie cadeaus gekocht zijn.

De derde functie is prepositioneel *er*. In deze functie verwijst *er* naar een complement van een prepositie (voorzetsel), zoals blijkt uit (3).

- (3) Hij heeft er met haar over gesproken.

In deze zin verwijst *er* naar waarover gesproken is. Datgene wordt niet genoemd in de zin. De laatste rol waarin *er* kan voorkomen is nog niet behandeld, namelijk de kwantitatieve functie. Over die hoedanigheid van *er* gaat het in dit scriptieonderzoek. Daarom wordt dit aspect hieronder uitvoeriger besproken. In subparagraaf 1.1.1 zullen de belangrijkste eigenschappen van kwantitatief *er* besproken worden en in sectie 1.1.2 wordt uitgelegd waarom *er* in dit onderzoek uitsluitend wordt gefocust op kwantitatief *er*. In 1.1.3 wordt de beschrijving voor het al dan niet voorkomen van kwantitatief *er* in het Standaardnederlands

vergeleken met de beschrijvingen voor het al dan niet voorkomen van kwantitatief *er* in het dialect van Schellebelle (vertegenwoordiger van het Vlaams) en het dialect van Klazienaveen (vertegenwoordigt Noord-Nederlandse dialecten).

1.1.1 Kwantitatief *er*

In deze subparagraaf worden allereerst definities van kwantitatief *er* besproken. Dit wordt gedaan, omdat het laat zien dat in de literatuur met meerdere betekenissen van kwantitatief *er* gewerkt wordt. Aansluitend zullen drie contexten worden getoond waarin kwantitatief *er* verplicht verschijnt. Hierbij wordt het begrip Noun Phrase Ellipsis uitgelegd. Ook wordt de aandacht gevestigd op comparatief constructies. Deze paragraaf eindigt met een voorbeeld van *er* dat meerdere functies bekleedt in een zin, als afsluiting van de vier besproken functies van *er*.

De *Algemene Nederlandse Spraakkunst* beschrijft kwantitatief *er* als volgt:

‘Kwantitatief *er* verwijst naar het in de context relevante gedeelte van een meestal onbepaalde naamwoordelijke constituent of een onbepaalde referent in de werkelijkheid.’ (Haeseryn, z.j.¹) Blom werkt met een andere definitie van kwantitatief *er*. Zij stelt in haar artikel dat het kwantitatieve *er* in de literatuur wordt aangeduid als een persoonlijk voornaamwoord. En wel met de functie van partitieve bepaling bij een telwoord (1977, 388). Kranendonk vindt de term ‘voornaamwoord’ misleidend, omdat het suggereert dat het een zelfstandig naamwoord vervangt (2010, 6). Waar Kranendonk twijfelt over de benaming voornaamwoord, stelt Blom de vraag of de benaming van partitieve bepaling wel terecht is. Wordt de indeling van de verzameling in deze zinnen weergegeven door het telwoord, of door *er*? Vergelijk:

- (4) Ik zie er vijf.
- (5) Ik zie vijf boeken.
- (6) Ik heb drie auteurs ontmoet.

Deze betekenis (indeling van de verzameling) moet toegeschreven worden aan de hoeveelheidsaanduidingen, omdat in zinnen als (5) en (6) een vorm van *er* ontbreekt, maar wel een hoeveelheidsaanduiding wordt aangetroffen (Blom, 1977, 388).

Kranendonk geeft in zijn proefschrift een aantal contexten weer waarin kwantitatief *er* verplicht verschijnt. Eén van de contexten waarin kwantitatief *er* verschijnt is Noun Phrase Ellipsis. Noun Phrase Ellipsis (NPE) is een verschijnsel waarbij een zelfstandig naamwoord wordt weggelaten. In zin (7) wordt eigenlijk gezegd: Jack heeft twee blauwe snoepjes en Mientje heeft vijf blauwe snoepjes. De NP ‘blauwe snoepjes’ is in de laatste zin weggelaten en alleen het telwoord (vijf) wordt genoemd. Het restant van NPE is hier alleen een telwoord.

- (7) Jack heeft twee blauwe snoepjes en Mientje heeft er vijf.

---

¹ Ook te vinden op <http://ans.ruhosting.nl/e-ans/08/06/05/01/body.html>. Geraadpleegd op 23 september 2014

Dat kwantitatief *er* verplicht voorkomt als het overblijfsel van NPE alleen een telwoord is, blijkt ook uit (8)a en b. Zin (8)b, waar het zelfstandige naamwoord wel wordt genoemd, is grammaticaal niet correct.

- (8) a. Lynn heeft er drie.
- b. * Lynn heeft er drie boeken.
- c. * Lynn heeft er drie groene.
- d. * Lynn heeft er de drie.

Een tweede situatie waarover Kranendonk schrijft, is die waarin een adjectief voorkomt in het restant van NPE. In zin (8)c wordt duidelijk dat de combinatie van kwantitatief *er* en een adjectief ongrammaticaal is. Kwantitatief *er* verschijnt dus als het bijvoeglijk naamwoord niet genoemd wordt in het restant van NPE.

De derde context die Kranendonk noemt is het indefiniet zijn van het restant van NPE. Dit laat (8)d zien. Als er een defniet lidwoord voor het telwoord staat, is het geen correcte Nederlandse zin, kwantitatief *er* kan dan niet verschijnen. In zin (8)a is sprake van kwantitatief *er*, omdat het zelfstandige naamwoord niet wordt genoemd, een bijvoeglijk naamwoord ontbreekt en het restant van NPE is indefiniet (Kranendonk, 2010, 28).

Daarnaast wijst Bennis in zijn artikel 'Het kwantitatieve *er* in komparatief constructies' op een andere situatie waarin een vorm van kwantitatief *er* kan voorkomen. Hij laat zien dat in een comparatief constructie kwantitatief *er* voor kan komen, zonder dat dit samen gaat met een telwoord (1977, 385). In de zinnen (8)a en (9) gaat *er* wel samen met een telwoord, maar in de zinnen (10) en (11) is daar geen sprake van.

- (9) Lynn heeft er meer dan jij.
- (10) Ik heb meer muziekstukken dan jij er hebt.
- (11) John ziet twee honden meer dan Wesley er ziet.

Bennis (1977) beargumenteert dat ook in de zinnen (10) en (11) sprake is van kwantitatief *er*, omdat er overeenkomsten zijn tussen het *er* in de zinnen (8)a en (9) enerzijds en het *er* in de zinnen (10) en (11) anderzijds. Een van die overeenkomsten is dat *er* geen bijvoeglijk naamwoord bij zich kan hebben, zoals blijkt uit (8)c en (12)a. Een tweede overeenkomst is dat *er* wel een PP bij zich kan hebben. Dit laten (12)b en c zien. Ook kan *er* een relatieve zin bij zich hebben, zoals te zien is in (12)d en e (Bennis, 1977, 385).

- (12)a * Ik heb meer ruige muziekstukken dan jij er rustige hebt.
- (12)b Ik heb meer muziekstukken over liefde dan jij er over oorlog hebt.
- (12)c Ik heb er drie over oorlog.
- (12)d Ik heb meer muziekstukken die mooi zijn dan jij er hebt die rustig zijn.
- (12)e Ik heb er drie die rustig zijn.

Nu alle vier de vormen van *er* besproken zijn, moet gesteld worden dat *er* in sommige gevallen meerdere functies tegelijk kan bekleden. Dit is te zien in (13), waar *er* drie functies vervuld, namelijk de expletieve, kwantitatieve en locatieve functie.

- (13) Dat er nog maar twee woonden. (Cardinaletti e.a 2005, 83).

Kort samengevat: kwantitatief *er* verschijnt als het restant van NPE alleen een telwoord is en als het restant indefiniet is. Kwantitatief *er* verschijnt niet als er een adjectief voorkomt in het restant van NPE. Ook kan kwantitatief *er* voorkomen in comparatief constructies, zonder telwoord.

1.1.2 Waarom dit onderzoek zich uitsluitend richt op kwantitatief *er*

Waarom ligt de focus in dit onderzoek op kwantitatief *er* en niet op een van de overige drie functies van *er*? Dit heeft te maken met het feit dat kwantitatief *er* andere eigenschappen heeft dan expletief, locatief en prepositioneel *er*. Hieronder zullen een paar kenmerken besproken worden.

Kwantitatief *er* kan niet vervangen worden door R-voornaamwoorden (Bennis, 1986, 177), zoals blijkt uit (14) en (15). Locatief en prepositioneel *er* kunnen dat wel, zoals te zien is in (16) en (17).

- (14) a. Hij heeft **er** vandaag drie gekocht.
b. * Hij heeft **hier** vandaag drie gekocht.
- (15) a. Jij hebt **er** haar veel gegeven.
b. * Jij hebt **daar** haar veel gegeven.
- (16) a. Hij dacht **erover** na.
b. Hij dacht **daarover** na.
- (17) a. Hij kocht **er** boeken.
b. Hij kocht **daar** boeken.

Een tweede kenmerk van kwantitatief *er* is dat het niet op de eerste positie van de zin kan staan (Cardinaletti e.a., 2005). De andere drie functies van *er* kunnen dit wel. Dit wordt getoond in (18):

- (18) a. *Er zijn twee verschenen.
b. *Er hebben enkele mensen haar twee gegeven. (Bennis, 1986, 177)
c. Er haalde niemand een trui. (expletief)
d. [Ik kwam boven en] er lag een dode. (locatief)
e. - Staat er wel eens iets op de bovenste plank?
- Er staan in die kast tien boeken op. (Haeseryn, z.j.) (prepositioneel)

In de a. en b. zinnen wordt kwantitatief *er* aangetroffen in de eerste zinspositie, maar deze zinnen zijn ongrammaticaal. In de zinnen c, d en e treffen we de overige drie hoedanigheden van *er* aan in de eerste zinspositie en deze zinnen zijn wel grammaticaal.

Een ander verschil is dat kwantitatief *er* geen [+WH] variant heeft, hoewel deze mogelijkheid denkbaar is (Van Riemsdijk, 1978, 197). Dat deze variant onmogelijk is, blijkt uit (19).

- (19) a. *Waar heb je drie?
b. Heb je er drie?

Samenvattend kan gesteld worden dat dit onderzoek zich richt op kwantitatief *er*, omdat deze functie van *er* andere eigenschappen bezit dan de overige drie functies van *er*.

1.1.3 Standaardnederlands en twee dialecten

In deze subparagraaf wordt gekeken naar het Standaardnederlands, het dialect van Klazienaveen en het dialect van Schellebelle. Het dialect van Klazienaveen vertegenwoordigt Noord-Oost Nederland en het dialect van Schellebelle representeert Vlaanderen. Als de beschrijvingen voor het al dan niet voorkomen van kwantitatief *er* in het Standaardnederlands, het dialect van Schellebelle en het dialect van Klazienaveen met elkaar vergeleken worden, valt op dat er verschillen zichtbaar worden; per dialect heeft kwantitatief *er* eigen beschrijvingen waar het zich aan dient te houden. Dat het Standaardnederlands en de twee dialecten eigen beschrijvingen hebben, wordt getoond aan de hand van zes zinnen. Deze zinnen zijn afkomstig uit de DiDDD-database van Corver e.a. (2008).

Allereerst wordt er gekeken naar het Standaardnederlands.

- (20) a. Hij heeft vijf rode appels en ik heb *(er) vier.
- b. Hij heeft vijf rode appels en ik heb (*er) vier groene.

De zinnen in (20) laten zien dat kwantitatief *er* verplicht aanwezig is als het overblijfsel van Noun Phrase Ellipsis (NPE) alleen een telwoord is, zoals in (20)a. In (20)b wordt getoond dat *er* verplicht afwezig is als het overblijfsel van NPE een telwoord met adjectief is (Corver, Kranendonk en Van Koppen 2009).

Nu de beschrijvingen in het Standaardnederlands zijn besproken, zullen de beschrijvingen voor het al dan niet voorkomen van kwantitatief *er* in het dialect uit Klazienaveen (Noord-Nederland) bekeken worden:

- (21) a. Hij heeft vijf rooie appels en ik heb (der) vier.
- b. Hij heeft vijf rooie appels en ik heb (der) vier gruunn

De zinnen in (21) laten zien dat kwantitatief *er* optioneel is als het overblijfsel van NPE een telwoord is en dat kwantitatief *er* ook optioneel is als het restant van NPE een telwoord met bijvoeglijk naamwoord bevat (Corver, Kranendonk en Van Koppen 2009). Dus waar het al dan niet voorkomen van kwantitatief *er* in Standaardnederlands verplicht is, is dat in dit dialect niet het geval. Daar is het al dan niet voorkomen van kwantitatief *er* optioneel.

De beschrijving voor het al dan niet voorkomen van kwantitatief *er* in het dialect van Schellebelle wordt als laatste besproken:

- (22) a. Hij hee vijf fuuë appels en ik he *(der) viere².
- b. Hij hee vijf fuuë appels en ik hè (der) vier groene³.

Zin (22)a laat zien dat kwantitatief *er* verplicht aanwezig is als het restant van NPE een telwoord is. Het kwantitatieve *er* is optioneel als het overblijfsel van NPE een telwoord met adjectief is (Corver, Kranendonk en Van Koppen 2009). Telwoorden die niet gevolgd worden door een zelfstandig naamwoord, eindigen in veel Nederlandse dialecten op een sjwa. Een sjwa is een verzwakte vocaal in een onbeklemtoonde lettergreep (Van der Wal, 2008, 96).

---

² De zinnen (6)a, (7)a en (8)a betekenen allemaal hetzelfde.

³ De zinnen (6)b, (7)b en (8)b betekenen allemaal hetzelfde.

Dit verschijnsel zien we ook in zin (22)a (Kranendonk, 2009, 260). Die verbuiging vindt men niet in het Standaardnederlands.

Als het telwoord vooraf gaat aan een bijvoeglijk naamwoord krijgt geen van de dialecten een sjwa bij het telwoord. Kranendonk geeft hiervoor in zijn thesis een generalisatie:

'The presence of an adjective after the numeral blocks a schwa after the numeral' (De aanwezigheid van een bijvoeglijk naamwoord na een telwoord blokkeert een swja op het telwoord) (Kranendonk, 2010, 75). Dit blijkt ook uit zin 22b; de sjwa wordt niet op het telwoord aangetroffen.

- (23) a. Ze heeft vier/*viere zonen (Kranendonk, 2010, 73)
 b. Hij hee vijf fuuë appels en ik hè vier/*viere groene. (Kranendonk, 2010,75)

Uit de drie hierboven getoonde voorbeelden wordt duidelijk dat de beschrijvingen betreffende het voorkomen van kwantitatief *er* verschillen. Deze voorbeeldzinnen komen uit synchrone dialecten. De verschillen tussen de dialecten die nog gesproken worden, zijn al in kaart gebracht.

Nu rijst de vraag hoe kwantificerend *er* zich ontwikkeld heeft in de loop van de tijd. Om deze vraag te kunnen beantwoorden, moeten diachrone dialecten onderzocht worden. Door naar diachrone dialecten te kijken, komt aan het licht of er altijd al verschillen zijn geweest tussen het Vlaamse dialect en het Standaardnederlands, of dat dit een recente ontwikkeling is.

In tabel 1 worden de beschrijvingen voor het al dan niet voorkomen van kwantitatief *er*, als samenvatting, nogmaals gegeven.

	Kwantitatief <i>er</i> als het overblijfsel van NPE een telwoord is.	Kwantitatief <i>er</i> als het overblijfsel van NPE een telwoord met bijvoeglijk naamwoord is.
Standaardnederlands	Verplicht aanwezig	Verplicht afwezig
Klazienaveen	Optioneel	Optioneel
Schellebelle	Verplicht aanwezig	Optioneel

Tabel 1 Beschrijvingen voor het al dan niet voorkomen van kwantitatief *er*.

1.2 Hoofdvraag en deelvragen

Zoals hierboven benoemd is, zijn er verschillen waargenomen met betrekking tot de beschrijvingen voor het al dan niet voorkomen van kwantitatief *er* als het Standaardnederlands vergeleken wordt met het dialect van Klazienaveen en het dialect van Schellebelle. Omdat niet duidelijk is of deze verschillen er altijd al zijn geweest, wordt in dit scriptieonderzoek onderzocht of deze verschillen altijd al bestaan hebben, of dat deze verschillen een recente ontwikkeling zijn. Omdat het teveel werk is om alle overgeleverde teksten te doorzoeken op voorkomens van *er*, focust dit onderzoek zich op Vlaamse en Limburgse teksten. Er is gekozen voor het Vlaamse dialect, omdat het moderne Vlaams verschilt van het Standaardnederlands. Door Vlaamse teksten te doorzoeken, kan er een vergelijking gemaakt worden met het moderne Vlaams. Zo kan bestudeerd worden of de beschrijvingen betreffende het voorkomen van kwantitatief *er* door de eeuwen heen veranderd zijn, of dat ze gelijk gebleven zijn. Een bijkomstigheid is dat er veel Vlaamse teksten zijn overgeleverd (Van der Wal e.a. 2008, 115). Omdat het Vlaamse dialect kan worden opgedeeld in het Oost-Vlaamse en West-Vlaamse dialect, is ook voor dit onderzoek gebruik gemaakt van deze indeling. Daarbij kan er gekeken worden of deze twee gebieden

van elkaar verschillen. Oudere Vlaamse teksten worden gevonden in het Corpus Gysseling en omdat dit corpus teksten bevat die geschreven zijn voor 1300, is er gekozen voor teksten uit de 13^e eeuw. In dit corpus zijn ook Limburgse teksten opgenomen. Deze zijn meegenomen in het onderzoek, omdat het moderne Limburgs verschilt van het moderne Vlaamse dialect. In de genoemde theorie wordt het Vlaamse dialect vergeleken met het Standaardnederlands. Maar omdat er in de 13^e eeuw geen variant van het Standaardnederlands bestond, is gekozen om het Limburgs mee te nemen in dit onderzoek. Ook omdat het Limburgs zich meer gedraagt als het Standaardnederlands, met betrekking tot de beschrijvingen van het al dan niet voorkomen van kwantitatief *er*.

Deze theorie heeft geleid tot de volgende hoofdvraag:

Welke ontwikkeling zien we bij kwantitatief 'er' als we Vlaamse voorkomens uit de dertiende eeuw vergelijken met de Limburgse voorkomens uit de dertiende eeuw?

Zijn de beschrijvingen voor het voorkomen van kwantitatief *er* veranderd, of zijn die door de eeuwen heen gelijk gebleven? Om een correct antwoord te kunnen geven op de hoofdvraag, is het van belang dat de teksten op hun dialect onderzocht worden. Hiervoor zijn de volgende deelvragen geformuleerd:

1. Hoe ontwikkelt kwantitatief *er* zich in West-Vlaamse teksten?
2. Hoe ontwikkelt kwantitatief *er* zich in Oost-Vlaamse teksten?
3. Hoe ontwikkelt kwantitatief *er* zich in Limburgse teksten?

Om deze vragen te kunnen beantwoorden, moet een onderzoek opgezet worden. De opzet van dit scriptieonderzoek wordt in de volgende paragraaf toegelicht.

1.3 Methodologie

In deze subparagraaf wordt uitgelegd waarom gekozen is voor ambtelijke teksten en hoe dit scriptieonderzoek is opgezet. Daarna worden het Vlaamse en Limburgse dialect besproken en worden de beperkingen van dit onderzoek genoemd.

In dit scriptieonderzoek wordt gebruik gemaakt van het Corpus Gysseling. Dit corpus bevat overgeleverde, ambtelijke teksten die geschreven zijn voor 1300. Dit onderzoek focust dus op ambtelijke teksten. Hier zijn drie redenen voor. Ambtelijke teksten zijn:

- goed gelokaliseerd en gedateerd;
- niet gekopieerd en bevatten dus geen kenmerken van andere dialecten (aangebracht door kopiist);
- niet gebonden aan regels van rijm en metrum.

Als er een vergelijking gemaakt moet worden tussen twee dialecten, is het van belang dat bekend is waar de teksten zijn geschreven. Als dit niet duidelijk is, kan er geen goede vergelijking gemaakt worden, omdat niet met zekerheid te zeggen is dat de teksten ook echt uit de te onderzoeken dialecten komen.

Hoe worden de beschrijvingen betreffende het voorkomen van kwantitatief *er* afgeleid uit de teksten? Als eerste worden alle voorkomens van *er* genoteerd. Dan wordt gekeken welke functie *er* bekleedt in de zin (zie bijlage 4). Als blijkt dat dit de kwantitatieve rol is, moet er gekeken worden of dit kwantitatieve *er* alleen voorkomt met een telwoord, of dat er ook

een bijvoeglijk naamwoord achter staat. Zo kan er per dialect worden beoordeeld welke beschrijvingen gelden voor kwantitatief *er*. Ook moet gezocht worden naar voorkomens van 'daer' (of andere vormen van dit woord). In sommige gevallen wordt 'daer' in het Standaardnederlands vertaald met *er*. Omdat dit niet altijd het geval is, worden niet alle voorkomens van 'daer' genoteerd, maar alleen die situaties waarin 'daer' in het Standaardnederlands vertaald wordt met *er*. Daarnaast moet ook gelet worden op clitische vormen. In vroegere stadia van het Nederlands wilde men woorden die tijdens het spreken één geheel vormden nog wel eens aan elkaar schrijven (Van der Wal e.a., 2008, 131). Waar in het Standaardnederlands wordt geschreven 'dat er...' gebruikte men vroeger de vorm 'datter...'

Om ook iets te kunnen zeggen over de eventuele verplichte afwezigheid is het noodzakelijk om ook de hoofd- en rangtelwoorden te bekijken. Omdat er veel telwoorden zijn, is er een selectie gemaakt voor de te gebruiken telwoorden. De volgende telwoorden zijn in dit scriptieonderzoek gebruikt: de getallen 1 tot en met 20, de tientallen, honderd, duizend, geen, weinig, veel, enig, enige, alle, sommige, enkele, verschillende, genoeg. Aan de hand van deze telwoorden wordt gekeken of er zinnen te vinden zijn waar in het Standaardnederlands wel kwantitatief *er* voorkomt, maar waar dat in vroegere eeuwen niet gebruikelijk was.

1.3.1 Het Vlaamse en Limburgse dialect

In dit onderzoek ligt de focus op Vlaamse teksten. Dit dialect wordt opgesplitst in het West-Vlaams en het Oost-Vlaams. Ook voor dit scriptieonderzoek wordt gebruik gemaakt van deze indeling. Van der Wal en Van Bree geven in hun boek *Geschiedenis van het Nederlands* enkele kenmerken van het Vlaamse dialect uit de middeleeuwen. Hierbij benadrukken ze dat niet alle kenmerken in elke tekst terugkomen. De kenmerken zijn (Van der Wal e.a., 2008, 119):

- Het wegvallen van de 'h' (us voor 'huis');
- Aanwezigheid van de lange 'ee', waar andere dialecten gebruik maken van een 'ei' (beede in plaats van 'beide');
- Ontroding van de 'u' (selc voor 'zulk');
- Het gebruik van 'der' voor eigennamen als vorm voor d(i)e heer (der Boidin Molniser van Dallem).

Ook geven zij een aantal kenmerken van het Limburgs:

- Het gebruik van voornaamwoorden die de Hoogduitse klankverschuiving laten zien ('ich', 'mich', 'uch' voor 'ik', 'mij', 'u/jullie');
- Het gebruik van de voornaamwoorden 'hon' en 'hoem' in plaats van en naast 'hem';
- Het gebruik van het lidwoord 'der' naast het gebruikelijke lidwoord 'die' (der coninck);
- De lange 'oo' wordt gespeld als <oe> (wat hi doer ons heeft gedaan (Willink/ Noorduijn, 1976, 74));
- Geen ou, maar ol voor dentaal ('wolde' in plaats van 'woude' voor 'wilde');
- Lange ie in plaats van lange ee ('hiemelrike' voor 'hemelrijk');

- Diftong ei in plaats van de monoftong ee ('eyn' voor 'een') (Van der Wal e.a., 2008, 112).

1.3.2 Beperkingen

Eén van de beperkingen van dit onderzoek is de hoeveelheid verkregen en onderzochte data. Door beschrijvingen te formuleren op basis van een of twee zinnen kan het zijn dat deze beschrijvingen niet accuraat zijn. Een reden voor de beperkte hoeveelheid verkregen data kan het gebruik van ambtelijke teksten zijn. Naast dat het gebruik van deze teksten een aantal voordelen heeft (goed gedateerd/gelocaliseerd en geen kopiist), kent het gebruik hiervan ook een nadeel: ambtelijke taal is minder dynamisch dan spreektaal. Zeker in goed bewaarde brieven is een zekere structuur te vinden. Misschien is het gebruik van ambtelijke teksten (met hun structuren) de oorzaak van de kleine hoeveelheid verkregen data.

Ook bij de telwoorden was er een probleem. Niet alle teksten bevatten vormen van de gezochte telwoorden (voor de telwoorden die gebruikt zijn zie pagina 13). Hierdoor zijn deze teksten minder geschikt voor dit onderzoek; ze leveren geen vergelijkingsmateriaal. En daarnaast is er naar het merendeel van de telwoorden niet gekeken; alleen de geselecteerde telwoorden zijn in het onderzoek betrokken.

Een probleem met historisch corpusonderzoek is dat beschrijvingen formuleren voor een verplichte afwezigheid van een bepaald woord (in dit geval kwantitatief *er*) lastig is. Als op basis van teksten geconcludeerd kan worden dat kwantitatief *er* verplicht afwezig is, wil dat niet zeggen dat dit ook echt zo is. Misschien kon kwantitatief *er* wel gebruikt worden in die genoemde situaties, maar wordt het niet aangetroffen in teksten.

1.4 Resultaten

Als alle teksten doorzocht zijn, worden de beschrijvingen voor het aan- of afwezig zijn van kwantitatief *er* naast elkaar gezet en kan er gekeken worden welke ontwikkeling kwantitatief *er* heeft doorgemaakt. Eerst worden de beschrijvingen per dialect naast elkaar gezet, om op die manier tot één regel te komen die geldt voor de hele eeuw. Daarna kunnen de beschrijvingen uit deze eeuwen vergeleken worden. Zijn er beschrijvingen veranderd of is er in de loop van de tijd niets gebeurd? Wat deze resultaten te zeggen hebben over de theorie, wordt uitgelegd in de volgende paragraaf.

1.5 Terugkoppeling theorie

De verkregen resultaten kunnen iets zeggen over de verschillen en/of overeenkomsten met betrekking tot de beschrijvingen voor het al dan niet voorkomen van kwantitatief *er* als de twee moderne dialecten (Vlaams en Limburgs) vergeleken worden met de dialecten uit de 13^e eeuw. In de dialecten van Vlaanderen en Limburg worden verschillen waargenomen met betrekking tot de beschrijvingen voor het al dan niet voorkomen van kwantitatief *er*. Verschillen de dialecten in de 13^e eeuw ook al van elkaar, of is dit een recent verschijnsel. Aan de hand van de verkregen resultaten kan een antwoord geformuleerd worden op deze vraag. Ook kan er vastgesteld worden of deze beschrijvingen verschillen met de huidige beschrijvingen in het Standaardnederlands.

Hoofdstuk 2 Hoe ontwikkelt kwantitatief *er* zich in West-Vlaamse teksten?

Zoals gezegd is voor dit onderzoek gebruikt gemaakt van het (online te raadplegen) Corpus Gysseling. Om tot een antwoord op de deelvraag ‘hoe ontwikkelt kwantitatief *er* zich in West-Vlaamse teksten?’ te komen, moet gezocht worden naar voorkomens van *er*, maar ook naar telwoorden. De gebruikte telwoorden zijn opgesomd op pagina 13. In 2.1 worden de voorkomens van kwantitatief *er* getoond en aan de hand van deze zinnen worden in 2.2 beschrijvingen hiervoor geformuleerd. Daarna wordt er gekeken naar de sjwa op het telwoord, waarna de ontwikkeling van kwantitatief *er* de aandacht krijgt. Dit hoofdstuk sluit af met de conclusie.

2.1 Kwantitatief *er* in West-Vlaamse teksten

In het Corpus Gysseling zijn 70 zinnen aangetroffen waarin een telwoord en een vorm van *er* voorkwamen (zie bijlage 5). Niet altijd had *er* betrekking op het telwoord. Slechts in twee zinnen is kwantitatief *er* aangetroffen. In tabel 2 zijn deze zinsfrasen weergegeven.

Zinsfrase ⁴	Auteur
1) ... eist datter enighe gedaen zijn... ... eist dat er enige gedaan zijn...	Onbekend, gelokaliseerd in Brugge.
2) ... der voerseider becgaerden, Ende emmer moeter een vanden zeluen couente staen... ... en immer moet er een van dezelve conventen staan...	Onbekend, gelokaliseerd in Brugge.

Tabel 2 Kwantitatief *er* in het West-Vlaamse dialect

In deze twee zinnen wordt een vorm van *er* gebruikt en heeft NPE plaatsgevonden. Er wordt niet gespecificeerd waarop ‘enige’ respectievelijk ‘een’ slaat. Deze woorden zijn weggehaald uit de zinnen. Deze voorkomens van kwantitatief *er* is zouden ook geplaatst worden in het moderne Vlaamse dialect. Daarnaast zijn geen zinnen gevonden waarin het moderne Vlaams wel kwantitatief *er* zou gebruiken, maar waar dat in de dertiende eeuw niet is gedaan (zie bijlage 7).

2.2 Beschrijvingen voor het al dan niet voorkomen van kwantitatief *er*

Hieronder worden de beschrijvingen voor het al dan niet voorkomen van kwantitatief *er* in het moderne Vlaamse dialect herhaald:

1. Kwantitatief *er* is verplicht aanwezig als het overblijfsel van NPE een telwoord is.
2. Kwantitatief *er* is optioneel als het overblijfsel van NPE een telwoord met bijvoeglijk naamwoord is.

Tabel 2 laat zien dat, in deze gevallen, na kwantitatief *er* alleen een telwoord komt. Een zin waarin het restant van NPE een telwoord met adjectief is, ontbreekt in dit corpus. Gesteld kan worden dat kwantitatief *er* verplicht aanwezig is als het overblijfsel van NPE een telwoord is. Vanwege gebrek aan data kan er niets gezegd worden over de dertiende

⁴ Al deze zinsfrasen zijn overgenomen uit het Corpus Gysseling.

eeuwse beschrijving voor de zinnen waarin het restant van NPE een telwoord met bijvoeglijk naamwoord is.

2.3 Sjwa op het telwoord

In het moderne Vlaamse dialect wordt soms een sjwa aangetroffen op het telwoord, zoals te zien is in zin (22)a. Deze zin is hieronder nogmaals afgedrukt:

(22) a. Hij hee vijf fuuë appels en ik he *(der) viere. (Corver e.a., 2008)

Deze sjwa verdwijnt als er een bijvoeglijk naamwoord achter het telwoord staat. Ook in één van de twee gevonden Vlaamse zinnen lijkt een sjwa op het telwoord te zitten. Bij nader inzien blijkt dit niet zo te zijn, omdat de laatste –e in ‘enighe’ te weinig verzwakt is. Door gebrek aan gegevens kan niet gesteld worden of deze sjwa verdwijnt als er een adjectief achter het telwoord komt.

2.4 Ontwikkeling

Als de beschrijvingen voor het voorkomen van kwantitatief *er* uit de dertiende eeuw en de beschrijvingen van het voorkomen van kwantitatief *er* uit het huidige Vlaamse dialect naast elkaar worden gezet, valt op dat er overeenkomsten zijn. In beide dialecten is het voorkomen van kwantitatief *er* verplicht als het restant van NPE een telwoord is. Over de situatie waarin het overblijfsel van NPE een telwoord met bijvoeglijk naamwoord is, kan helaas niets worden gezegd. Uit deze teksten wordt niet duidelijk wat in deze zinnen de beschrijvingen waren voor het voorkomen van kwantitatief *er*.

2.5 Conclusie

Samenvattend kan worden gesteld dat kwantitatief *er* verplicht aanwezig is in West-Vlaamse teksten als het restant van Noun Phrase Ellipsis een telwoord is. Dit is ook in het moderne Vlaams verplicht, hier is geen ontwikkeling waargenomen. Over een verplichte aan- of afwezigheid of een optionaliteit van kwantitatief *er* als het overblijfsel van NPE een telwoord met adjectief is, kan op grond van deze gegevens niets worden gezegd. Ook kan er geen uitspraak gedaan worden over een eventuele sjwa op het telwoord of bijvoeglijk naamwoord.

Hoofdstuk 3 Hoe ontwikkelt kwantitatief er zich in Oost-Vlaamse teksten?

In 3.1 worden de voorkomens van kwantitatief *er* in dertiende eeuws Oost-Vlaamse teksten getoond en worden deze zinnen besproken, waarna de beschrijvingen voor het al dan niet voorkomen van kwantitatief *er* worden geformuleerd in 3.2. Daarna wordt er aandacht geschonken aan de sjwa op het telwoord. In 3.4 wordt er gekeken naar de ontwikkeling van kwantitatief *er* en dit hoofdstuk eindigt met een conclusie.

3.1 Kwantitatief *er* in Oost-Vlaamse teksten

In het Corpus Gysseling zijn 13 zinnen aangetroffen waarin een telwoord en een vorm van *er* voorkwamen (zie bijlage 6). Er was niet altijd sprake van kwantitatief *er*. In tabel 3 zijn alle gevonden voorkomens van kwantitatief *er* in Oost-Vlaamse teksten weergegeven.

Zinsfrase ⁵	Auteur
1) ... eist also datter <u>enighe</u> ghevaen worden... ... eist alzo dat er enige gevangen worden...	Onbekend, gelokaliseerd in Oost-Vlaanderen.
2) ... ende sterf ter <u>i</u> van dien <u>vieren</u> dander <u>drie</u> moeten <u>i</u> andren... ... en sterft er één van de vier, de andere drie moeten één andere...	Onbekend, gelokaliseerd in Gent.
3) ... wie datter <u>eneghen</u> vonde... ... wie er <u>enigen</u> vonden...	Onbekend, gelokaliseerd in Gent
4) ... ende al quamer <u>.ii.</u> d mer of min... ... en al kwamen er <u>twee</u> meer of minder	Onbekend, gelokaliseerd in Gent.
5) ... ende seide soe hadder <u>ghenoch</u> ane... ... en zeiden dat ze er <u>genoeg</u> aan hadden...	Onbekend, gelokaliseerd in omgeving Oudenaarde
6) ... Ware die case so cleene datter <u>mee</u> dan <u>.xvi.</u> In de pisewaghe ginghe... ... was die kaas zo klein dat er <u>meer</u> dan <u>16</u> in de weegschaal gingen...	Onbekend, gelokaliseerd in Oudenaarde

Tabel 3 Kwantitatief *er* in het West-Vlaamse dialect

In de 13 gevonden zinnen is geen verschil waargenomen met het moderne Vlaamse dialect, betreffende de voorkomens van kwantitatief *er*. Waar in het moderne dialect kwantitatief *er* aangetroffen zou worden, werd dit gevonden. Er zijn geen situaties gevonden waarin het moderne dialect wel kwantitatief *er* zou gebruiken, maar waar het dertiende eeuws Oost-Vlaams dit niet deed. Ook toen er enkel gezocht werd op telwoorden, zijn er geen situaties gevonden waarin het moderne Vlaams wel kwantitatief *er* zou gebruiken, maar waar dat in de dertiende eeuw niet werd gedaan.

Als de zinnen uit tabel 3 nader bekeken worden, valt op dat de vormen van kwantitatief *er* alleen voorkomen met een telwoord. In geen van de zes zinnen wordt een bijvoeglijk naamwoord achter het telwoord aangetroffen. Ook is er in alle zes de gevallen sprake geweest van Noun Phrase Ellipsis: er ontbreekt een NP in de zin. Zo ontbreekt in de eerste zin de NP

⁵ Deze zinsfrases zijn overgenomen uit Corpus Gysseling.

die aangeeft waar er 'enighe' van zijn. In de tweede zin wordt niet verteld wie of wat sterft. Zijn het mensen of dieren, of meer gespecificeerd: vrienden, lotgenoten? Dit wordt duidelijk uit de context, maar in de zin ontbreekt deze informatie. Uit de volgende middeleeuwse zin wordt niet duidelijk waarvan er enige gevonden worden. In zin 4 is onduidelijk waarvan er twee meer of minder komen. Ook in zin 5 ontbreekt een NP: waar hebben ze genoeg aan? En in de laatste zin wordt na het woordje 'mee' het woord 'case'(NP) weggelaten. Nu de zes zinnen met kwantitatief *er* besproken zijn, kunnen de beschrijvingen voor het al dan niet voorkomen van kwantitatief *er* worden afgeleid.

3.2 Beschrijvingen voor het al dan niet voorkomen van kwantitatief *er*

In de West- en Oost-Vlaamse teksten valt op dat het telwoord direct na kwantitatief *er* is geplaatst. In het Standaardnederlands mag er iets tussen het kwantificerende *er* en het telwoord staan, zoals het geval is in (24):

(24) Ik krijg *er* morgen twee.

In deze zin staat het woord 'morgen' tussen het telwoord (*twee*) en het kwantificerende *er*. Maar omdat het lastig is om iets te zeggen over een verplichte afwezigheid, kan niet met zekerheid gesteld worden dat er nooit iets mag staan tussen het kwantitatieve *er* en het telwoord.

In dit onderzoek wordt Vlaanderen opgedeeld in West- en Oost-Vlaanderen. Dit wordt niet altijd gedaan en de beschrijvingen die Corver e.a. hebben geformuleerd voor het Vlaamse dialect komen dan ook in dit hoofdstuk aan de orde: het kwantificerend *er* is verplicht aanwezig als het restant van NPE een telwoord is, maar optioneel als het restant een telwoord met adjectief is (Corver, Kranendonk en Van Koppen 2009).

Net als in West-Vlaamse teksten wordt duidelijk dat een kwantitatief *er* aanwezig kan zijn als het overblijfsel van NPE een telwoord is. De telwoorden die onderzocht zijn, laten geen verschillen met het moderne Vlaamse dialect zien, betreffende het al dan niet voorkomen van kwantitatief *er*, dus kan geconcludeerd worden dat kwantitatief *er* aanwezig moet zijn als het restant van NPE een telwoord is.

Omdat ook in Oost-Vlaamse teksten geen voorbeelden zijn gevonden van een overblijfsel van NPE met een telwoord en bijvoeglijk naamwoord, kan hierover geen regel worden opgesteld voor het dertiende eeuwse Oost-Vlaams.

3.3 Sjwa op het telwoord

In het moderne Vlaams treft men in sommige zinnen een sjwa aan op het telwoord. In twee van de zes aangetroffen zinsfrases is sprake van een sjwa. Dat is het geval met de woordjes 'vieren' en 'eneghen'. De laatste 'e' is onbeklemtoond en wordt verzwakt uitgesproken. Al is deze sjwa niet van het soort waarop Kranendonk doelt in zijn generalisatie (zie pagina 11). Een sjwa die aan het telwoord is geplakt, wordt niet in deze zinnen gevonden. Er kan geen uitspraak gedaan worden over een sjwa op het telwoord als deze gevolgd wordt door een adjectief, omdat data hiervoor ontbreekt.

3.4 Ontwikkeling

Ook in het Oost-Vlaamse dialect is kwantificerend *er* verplicht als het overblijfsel van NPE een telwoord is. Dit is ook het geval in het huidige Vlaamse dialect. Op dit vlak komen geen verschillen tussen de twee dialecten aan het licht. Deze regel is door de eeuwen heen niet tot ontwikkeling gekomen. Hij is hetzelfde gebleven.

3.5 Conclusie

Zoals blijkt uit bovengenoemde resultaten mag gesteld worden dat in Oost-Vlaamse teksten uit de dertiende eeuw kwantitatief *er* verplicht aanwezig was als het overblijfsel van NPE een telwoord is, net zoals in het huidige Vlaamse dialect. De beschrijving voor het voorkomen van kwantitatief *er* heeft zich op dit punt niet ontwikkeld. Omdat gegevens over het restant van NPE met een telwoord en bijvoeglijk naamwoord ontbreken, kunnen hiervoor geen beschrijvingen worden geformuleerd. Ook kan niets gezegd worden over een eventuele sjwa op het adjectief achter een telwoord of op het telwoord zelf (als dit het enige restant is van NPE).

Hoofdstuk 4 Hoe ontwikkelt kwantitatief er zich in Limburgse teksten?

Als alle gevonden voorkomens van kwantitatief *er* op een rijtje worden gezet, valt op dat de meeste voorkomens uit Vlaanderen komen (zie bijlage 3). In dit hoofdstuk wordt gekeken naar de Limburgse teksten. In 4.1 worden de voorkomens van kwantitatief *er* op een rijtje gezet, daarna worden de beschrijvingen voor het al dan niet voorkomen van kwantitatief *er* afgeleid. Vervolgens wordt besproken of een sjwa op het telwoord gevonden wordt. In 4.4 wordt er gekeken naar de ontwikkeling van kwantitatief *er* en dit hoofdstuk sluit af met een conclusie.

4.1 Kwantitatief *er* in Limburgse teksten

In tabel 4 wordt een voorkomen van kwantitatief *er* in Limburgse teksten weergegeven. Dit is ook de enige zin uit het Limburgs waarin een vorm van *er* en een telwoord samen voorkomen. Er zijn geen zinnen gevonden waarin het moderne Limburgs wel kwantitatief *er* zou gebruiken, maar waar men dat in de dertiende eeuw niet deed.

Zinsfrase ⁶	Auteur
... datter I van den III left, ... dat er één van de drie leeft...	Onbekend, gelokaliseerd in Oudenbiezen

Tabel 4 Kwantitatief *er* in het West-Vlaamse dialect

In bovenstaande zin is een vorm van *er* waargenomen in combinatie met een telwoord. Maar uit de zin wordt niet duidelijk wat er gespecificeerd wordt door het telwoord; van welk woord een hoeveelheid wordt aangeduid. In deze zin heeft NPE plaatsgevonden: een NP is weggehaald uit de zin. Het restant van NPE is in deze zin alleen een telwoord. In de volgende paragraaf wordt verder ingegaan op de beschrijvingen van kwantitatief *er* in dertiende eeuws Limburgs.

4.2 Beschrijvingen voor het al dan niet voorkomen van kwantitatief *er*

Het hedendaags Limburgs gedraagt zich, betreffende de beschrijvingen voor het al dan niet voorkomen van kwantitatief *er*, anders dan de huidige Vlaamse streektaal. Het Limburgs sluit meer aan bij de beschrijvingen van het Standaardnederlands (kwantitatief *er* is verplicht aanwezig als het restant van NPE alleen een telwoord is en is verplicht afwezig als het overblijfsel van NPE een telwoord met bijvoeglijk naamwoord is (Corver, Kranendonk en Van Koppen, 2009)). Iets dat wel verschilt met het Standaardnederlands is dat in sommige Limburgse dialecten, zoals dat van Maasbree, nog een aan het oorspronkelijke *er* gerelateerde vorm (voornaamwoord 3^e persoon meervoud) in hun taal gebruiken (Kranendonk, 2010, 27), zoals te zien is in (25).

- (25)   eur kinger
                  Hun kinderen (Kranendonk, 2010, 27)

⁶ Deze zinsfrases zijn overgenomen uit Corpus Gysseling.

Terug naar de gegevens in tabel 4. Kwantitatief *er* wordt in deze zinsfrase direct gevolgd door een telwoord (één). Er wordt geen bijvoeglijk naamwoord waargenomen in het restant van Noun Phrase Ellipsis. Helaas doen deze situaties zich niet voor in het Corpus Gyseling.

Als gekeken wordt naar het voorkomen van telwoorden in het Limburgs worden geen situaties aangetroffen waarin het Standaardnederlands wel kwantitatief *er* zou gebruiken naast een telwoord, maar waar dat in het dertiende eeuws Limburgs niet is gebeurd. Er mag dus geconcludeerd worden dat ook in dertiende eeuws Limburgse teksten kwantitatief *er* verplicht is als het overblijfsel van NPE alleen een telwoord is. Over de andere situatie (overblijfsel van NPE is een telwoord met adjectief) valt helaas, door gebrek aan data, niets te zeggen.

4.3 Sjwa op het telwoord

In het dertiende eeuws Limburgs wordt geen sjwa op het telwoord aangetroffen. Toch kan er niet met zekerheid gezegd worden dat een sjwa helemaal niet voorkwam in dertiende eeuws Limburgs, omdat hiervoor te weinig data is verkregen.

4.4 Ontwikkeling

Ook in dit hoofdstuk kan geen ontwikkeling van het al dan niet voorkomen van kwantitatief *er* worden opgemerkt. De beschrijvingen die in het huidige Limburgs gelden voor het voorkomen of afwezig zijn van kwantitatief *er*, golden ook al in de dertiende eeuw, hoewel er geen uitspraken gedaan mogen worden over het voorkomen van kwantitatief *er* met een telwoord en bijvoeglijk naamwoord.

4.5 Conclusie

Als we het moderne Limburgs vergelijken met het Limburgs uit de dertiende eeuw, met oog op de beschrijvingen betreffende het voorkomen van kwantitatief *er*, kan gesteld worden dat kwantitatief *er* altijd in de zin heeft moeten staan als het overblijfsel van NPE alleen een telwoord was. In deze situatie heeft het Limburgs zich niet ontwikkeld. Helaas kan er niets gezegd worden over een sjwa op het telwoord.

Opvallend is dat in de teksten uit de drie dialecten geen voorbeeld is gekomen van een overblijfsel van Noun Phrase Ellipsis met een telwoord en bijvoeglijk naamwoord. Kende men dit nog niet in de dertiende eeuw, of is het puur toeval dat deze situaties niet zijn waargenomen in de onderzochte teksten?

Hoofdstuk 5: Conclusie

In dit hoofdstuk wordt getracht een antwoord te formuleren op de hoofdvraag:

Welke ontwikkeling zien we bij kwantitatief 'er' als we Vlaamse voorkomens uit de dertiende eeuw vergelijken met de Limburgse voorkomens uit de dertiende eeuw?

Eerst wordt aandacht besteed aan de conclusie en daarna zullen aanbevelingen gedaan worden voor vervolgonderzoek.

5.1 Conclusie

In tabel 5 zijn alle beschrijvingen omtrent het al dan niet voorkomen van kwantitatief *er* samengevat:

	Kwantitatief <i>er</i> als het overblijfsel van NPE een telwoord is.	Kwantitatief <i>er</i> als het overblijfsel van NPE een telwoord met bijvoeglijk naamwoord is.
Standaardnederlands	Verplicht aanwezig	Verplicht afwezig
Vlaams (21 ^e eeuw)	Verplicht aanwezig	Optioneel
West-Vlaams (13 ^e eeuw)	Verplicht aanwezig	-
Oost-Vlaams (13 ^e eeuw)	Verplicht aanwezig	-
Limburgs (13 ^e eeuw)	Verplicht aanwezig	-

Tabel 5 Aanwezigheid van kwantitatief *er* in de dialect en de Standaardtaal.

Deze tabel laat duidelijk zien dat als het overblijfsel van NPE alleen een telwoord bevat kwantitatief *er* in alle dialecten en het Standaardnederlands aanwezig moet zijn. Er worden geen verschillen waargenomen tussen deze dialecten onderling en in vergelijking met het hedendaagse Standaardnederlands. In de derde kolom staan drie streepjes vermeld. Dit komt door het gebrek aan bruikbare data. Er zijn geen situaties aangetroffen waarin het restant van NPE bestond uit een telwoord met adjectief. Betekent dit dat deze structuur niet voorkwam, of heeft het ontbreken van deze structuur te maken met de hoeveelheid verkregen data? Omdat niet te zeggen is hoe kwantitatief *er* zich gedraagt als het samengaat met een overblijfsel van Noun Phrase Ellipsis dat uit een telwoord met bijvoeglijk naamwoord bestaat, moeten deze drie streepjes geplaatst worden. Er kan geen compleet antwoord gegeven worden op de hoofdvraag en bijbehorende deelvragen.

Toch kan er op basis van deze gegevens wel een antwoord gegeven worden. In de tweede kolom zien we dat kwantitatief *er* zich in die situatie in elk dialect hetzelfde gedraagt als het Standaardnederlands. Ook als het Vlaamse dialect vergeleken wordt met de Limburgse streektaal uit de dertiende eeuw worden geen verschillen waargenomen in de beschrijvingen rondom kwantitatief *er*. Tevens zijn de beschrijvingen in het Oost- en West-Vlaams hetzelfde. In deze situatie valt geen ontwikkeling op te merken. Deze beschrijving voor het verplicht aanwezig zijn van kwantitatief *er* heeft zich niet ontwikkeld, maar is door de eeuwen heen gelijk gebleven. De verplichte aanwezigheid van kwantitatief *er* in zinnen waarvan het overblijfsel van NPE een telwoord is, is door het Standaardnederlands overgenomen uit beide dialecten.

Het dertiende eeuws Vlaams laat geen verschillen zien met het Vlaams uit de eenentwintigste eeuw op inzake de beschrijving voor het al dan niet voorkomen van kwantitatief *er* als het restant van NPE alleen een telwoord is. Ook het dertiende eeuws

Limburgs laat op dit punt geen verschil zien met het Standaardnederlands uit de eenentwintigste eeuw.

Wel valt op dat er meer teksten uit Vlaanderen dan uit Limburg zijn opgenomen in het Corpus Gysseling. Er kan dus meer data verkregen worden uit Vlaanderen dan uit Limburg.

5.2 Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

In het vervolgonderzoek moet met aandacht gekeken worden naar het bronmateriaal. Zijn daarin voldoende gegevens te vinden voor het onderzoek? En als dat niet het geval is, welke andere bronnen kunnen dan meer data verschaffen?

Daarnaast kan gekeken worden naar de beschrijvingen omtrent het voorkomen van kwantitatief *er* in andere dialecten. Door meerdere dialecten met elkaar te vergelijken, kan onderzocht worden welk dialect de meeste invloed gehad heeft op de ontwikkeling van het Standaardnederlands. Per aspect van de taal kan een bepaald dialect invloed hebben gehad op het ontstaan van het Standaardnederlands.

Literatuurlijst

Boeken

- Bennis, H.J. (1977). Het kwantitatieve er in komparatief konstrukties. *Spektator*, 6: 7/8, 384-387.
- Bennis, H.J. (1986). *Gaps and dummies*. Dordrecht: Foris
- Blom, A. (1977). Het kwantitatieve er. *Spektator*, 6: 7/8, 387-395.
- Cardinaletti, A. & Giusti, G. (2005) 'The syntax of quantified phrases and quantitative clitics' In H. van Riemsdijk & M. Everaert (eds.), *The Blackwell Companion to Syntax* (pp. 23-93) Oxford: Blackwell
- Corver, N. & Kranendonk, H. (2009) "Collective Numeral Constructions in Dutch: remarkable plurals, regular syntax and silent nouns." In: J. Rooryck & J. van Craenenbroeck (eds.), *Linguistic Variation Yearbook 2009* (pp. 233-267). Amsterdam: John Benjamins Publishing Company
- Kranendonk, H. (2010). *Quantificational Constructions in the Nominal Domain: facets of Dutch microvariation*. Proefschrift Universiteit Utrecht: Utrecht
- Riemsdijk, H.C. van (1978). *A Case Study in Syntactic Markedness: The Binding Nature of Prepositional Phrases*. Dordrecht: Foris
- Wal, M. van der & Bree, C. van (2008). *Geschiedenis van het Nederlands*. Houten-Antwerpen: Spectrum
- Willink/ Noorduijn, T. (1976). Sint Servaeslegende. In G.A. van Es (Eds.), *Dutschen dichtede dit Heynrijck die van Veldeke was geboren*.

Voordrachten

- Corver, N.F.M., Kranendonk, H.P. & Koppen, J.M. van (2009). *Quantitative 'er': a new micro-comparative view on an old puzzle*. Voordracht gehouden op de 24ste Comparative Germanic Syntax Workshop in Brussel, 29-05-2009

Website

- Dale, van. (z.j.). In *Online Van Dale*. Op 23 september 2014 ontleend aan <http://vandale.nl/opzoeken?pattern=telwoord&lang=nn#.VCFhls8cQaI>
- Haeseryn. (z.j.). In *E-ANS*. Op 15 september 2014 ontleend aan <http://ans.ruhosting.nl/e-ans/08/06/06/02/body.html>

Corpora

- Corver, N. & Koppen, M. van, Kranendonk, H. & Rigterink, M. (2008). DiDDD-database. Database of the research project *Diversity in Dutch DP Design and the Design of Diversity*. Utrecht University. <http://www.meertens.knaw.nl/dp/>
- Gysseling, M. (1977). *Corpus van Middelnederlandse teksten* (tot en met het jaar 1300). 's-Gravenhage: Nijhoff.
<http://gysseling.corpus.taalkbanknederlands.inl.nl/gysseling/page/search>

Bijlage 1 Teksten die opgenomen zijn in Corpus Gysseling (lokalisering en datering)

Bron in Corpus Gysseling	Gelokaliseerd	Gedateerd
Corp I	Brugge, West-Vlaanderen	1297
Nederlands moraalboek	Nederrijn	1280
Glossarium Bernense	Limburg	13 ^e eeuw
Sinte Kerstine	Brabant-Oost	1276-1300
Het Luikse diatessaron	Luik	1260
Der naturen bloemen	West-Vlaanderen	1270
Rijmbijbel	West-Vlaanderen	1271
Sente Lutgart	Brabant-Oost	1276-1300
Floyris ende Blantseflur	Nederrijn	1201-1225
Noordlimburgse gezondheidsregels	Nederrijn	1253
Alexiuslegende	West-Vlaanderen	1291-1300
Minnedichten uit Ter Doest	West-Vlaanderen	1291-1300
Reinout van Montalbaen	Brabant-West	1276-1300
Perchevael	Holland-Oost	Laatste decennia 13 ^e eeuw
Enaamse codex	Vlabbij Oudenaarde, Oost-Vlaanderen	Rond 1300
Reinaert G	Nederrijn	1260-1280
Brabantse vertaling van het Nibelungenlied	Brabant-West	1260-1280
Wrake van ragisel	Oost-Vlaanderen	1260-1280
Boeve van Hamtone	Brabant-Oost	1260-1270
Nederbergse geneeskundige recepten	Nederrijn	1250
Tristant	Nederrijn	1250
Plantenglossarium uit Vlaams Artesië of Frans-Vlaanderen	West-Vlaanderen	1226-1250
Aiol	Nederrijn	1220-1240
Wisselau	Brabant-West	1291-1300
Antwerps Obituarium	Antwerpen	1240-1260
Sente Servas	Limburg	1200

Bijlage 2 Teksten die gebruikt zijn voor dit onderzoek.

Bron in Corpus Gyseling	Gelokaliseerd	Gedateerd
Corp I	West-Vlaanderen	1297
Glossarium Bernense	Limburg	13 ^e eeuw
Der naturen bloemen	West-Vlaanderen	1270
Rijmbijbel	West-Vlaanderen	1271
Alexiuslegende	West-Vlaanderen	1291-1300
Minnedichten uit Ter Doest	West-Vlaanderen	1291-1300
Enaamse codex	Vlakkij Oudenaarde (Oost-Vlaanderen)	Rond 1300
Wrake van ragisel	Oost-Vlaanderen	1260-1280
Plantenglossarium uit Vlaams Artesië of Frans-Vlaanderen	West-Vlaanderen	1226-1250
Sente Servas	Limburg	1200

Bijlage 3 Voorkomens van kwantitatief er in teksten uit Corpus Gysseling

Zinsfrase	Bron	Soort er	Bruikbaar
... es die quateit so verheuen datter <u>lettel</u> suuer leuen tote dat si...	Der Naturen Bloeme, Jacob van Maerlant (1287)	Kwantitatief	Nee, Van Maerlant schrijft geen ambtelijke teksten.
... gigant wilen eer in duutscher lant datter <u>een</u> was hiet teuca, dar...	Der Naturen Bloeme, Jacob van Maerlant (1287)	Kwantitatief	Nee, Van Maerlant schrijft geen ambtelijke teksten.
... vogle van desen doene segmen datter <u>menech</u> sij bj den berghe...	Der Naturen Bloeme, Jacob van Maerlant (1287)	Kwantitatief	Nee, Van Maerlant schrijft geen ambtelijke teksten.
... si verteren de crekele dan datter <u>gheen</u> ontgaen ne can hier...	Der Naturen Bloeme, Jacob van Maerlant (1287)	Kwantitatief	Nee, Van Maerlant schrijft geen ambtelijke teksten.
... jn egipten in endj segmen datter <u>vele</u> sj vp tlant werpensi...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Kwantitatief	Nee, Van Maerlant schrijft geen ambtelijke teksten.
... met nenechten so dore groot datter <u>menech</u> om cort de doot...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Kwantitatief	Nee, Van Maerlant schrijft geen ambtelijke teksten.
... Ware die case so cleene datter mee dan . <u>xvi</u> . In de pisewaghe ginghe...	Corp. I, 1040, Oudenaarde 1291 mei. Auteur onbekend (1291)	Kwantitatief	Ja, Oost-Vlaanderen
... Ende daer toe alre Eedee eist datter <u>enighe</u> gedaen zijn, van Jans	Corp.I, 0566D, Brugge, 1284 ± november 1. Auteur onbekend (1285)	Prepositioneel en kwantitatief	Ja, West-Vlaanderen
... den wech den man bename datter <u>neghen</u> in ne came dat...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Kwantitatief	Nee, is op rijm gezet,
... men wilt wanen ende weten datter <u>vele</u> siin vergheten hoert hier	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Kwantitatief	Nee, tekst is op rijm gezet.
... sloechse so al daer ter stede. Datter waer . <u>cccc</u> . ontreden. Ende nam ...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Kwantitatief	Nee, tekst is op rijm gezet.
... Samaria hadde ongher so god. Datter <u>menech</u> in	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant	Kwantitatief en prepositioneel	Nee, tekst is op rijm gezet

bleef dod. Achabs...	(1285)		
... sprac hi van den bispele. Datter sijn gheroepen <u>vele</u> . Ende letter.	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Kwantitatief en locatief	Nee, tekst is op rijm gezet.
... sonder waen. Mar weet wel datter <u>vele</u> ontghinghen. Die de romeine...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Kwantitatief	Nee, tekst is op rijm gezet.
... dogtere, <u>alle</u> jore die wile, datter <u>l</u> van den <u>lll</u> left, ...	Corp.l, 0295, Oudenbiezen, 1280 april (22–28). Auteur onbekend (1280)	Kwantitatief	Ja, gelokaliseerd in Limburg.
... sgrauen van vlaendren, eist also datter <u>enighe</u> ghevaen worden om tocchoison...	Corp.l, 1738, Vlaanderen, grafelijke kanselarij, 27 maart 1299 by onbekend (1299)	Kwantitatief	Ja, Oost- Vlaanderen
... dane hiir vore es ghesegt; wie datter <u>eneghen</u> vonde. dat hi heme...	Corp.l, 1067, Gent, 6 september 1291. Auteur onbekend (1291)	Kwantitatief	Ja, Oost- Vlaanderen
... ende . <u>iiij</u> . d ende al quamer . <u>ii</u> . d mer of min...	Corp.l, 0016, Gent, ±(1240–60). Auteur onbekend (1240)	Kwantitatief	Ja, Oost- Vlaanderen
... roef vp hem dede. Doe quamer <u>een</u> ende hiet gaal. Ende...	Rijmbijbel, Jacob van Maerlant (1285).	Kwantitatief	Nee, tekst is op rijm gezet.
... gaue. Eermen andworden mochte hier aue. Quamer <u>vele</u> ende brochten stene. Ende...	Rijmbijbel, Jacob van Maerlant (1285)	Kwantitatief	Nee, tekst is op rijm gezet.
... dijs sijt seker ende gewes Quamer . <u>C</u> . also groet also dese...	Wisselau. Auteur onbekend (1291)	Kwantitatief	Nee, gelokaliseerd in West-Brabant.
... van .v. steden ghewelt. Doe quamer noch <u>een</u> die ghelt van sine here hadde ontfaen...	Rijmbijbel. Jacob van Maerlant (1285)	Kwantitatief	Nee, op rijm gezet.
... der voerseider becgaerden, Ende emmer moeter <u>een</u> vanden zeluen couente staen...	Corp.l, 0498, Brugge, 1 oktober 1283. Auteur onbekend (1283)	Kwantitatief	Ja, West- Vlaanderen
... drie grane ende seide soe hadder ghenoch ane Ende seide hare...	Enaamse Codex. Auteur onbekend (1290)	Prepositioneel en kwantitatief	Ja, Oost- Vlaanderen
... man sinen vrint. Mar man	Nederrijns	Kwantitatief	Nee,

vinder dan luttel. Want si vlin...	Moraalboek. Auteur onbekend (1270)		gelokaliseerd in Nederrijn
... dat scepenen seiden dat hiere ghenouch toe ghedaen adde ende desen...	Corp.l, 0999, Mechelen, 1 maart 1291 by onbekend (1291)	Kwantitatief en prepositioneel.	Nee, gelokaliseerd in Brabant.
... iuede setter hem iegen. Ende hebber .c. dusent versleghen. Dandre paisden ieghen...	Rijmbijbel. Jacob van Maerlant (1285)	Kwantitaitef en locatief	Nee, de tekst is op rijm gezet.
... ende sterfiter i van dien <u>vieren</u> dander <u>drie</u> moeten i andren...	Corp.l, 0094, Gent, kort vóór 22 augustus 1270. Auteur onbekend (1270)	Kwantitatief	Ja, Oost- Vlaanderen

Bijlage 4 Vormen van er uit Corpus Gyseling

Hits op 'moeter' in woordsoort

Zinsfrase	Lokalisering⁷	Soort er
... segheter bi .i. bediedenbij onghesonden lieden moeter miden vighen tetene tallen tiden mesters segghen...	Der Naturen Bloeme. Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Locatief
... de here van audenarde moeter ons in eruen Noch hebwi...	Corp.I, 1040, Oudenaarde, 1291 mei. Auteur onbekend (1291)	Prepositioneel
... ende diere meer heuet hie moeter gheluesen tusscier ende ander jaer...	Corp.I, 0566E, Brugge, 1284 ± november 1. Auteur onbekend (1285)	Existentieel
... ende diere meer heuet hi moeter gheluesen tusscier ende <u>ander</u> iar...	Corp.I, 0438, Brugge, 1282 (juli-september). Auteur onbekend (1282)	Existentieel
... der voerseider becgaerden, Ende emmer moeter een vanden zeluen couuente staen...	Corp.I, 0498, Brugge, 1 oktober 1283. Auteur onbekend (1283)	Kwantitatief

Hits op 'quamer' in woordsoort

Zinsfrase	Lokalisering¹	Soort er
... sende danne hie hemseide quamer scade of datter die copre...	Corp.I, 1340, Brugge, 1294 ± juni 7. Auteur onbekend (1294)	Locatief Locatief
... ende . iij. d ende al quamer . ii. d mer of min...	Corp.I, 0016, Gent, ±(1240–60). Auteur onbekend (1240)	Kwantitatief
... roef vp hem dede. Doe quamer een ende hiet gaal. Ende...	Rijmbijbel. Auteur: Jacob van Maerlant (1285)	Kwantitatief
... die ghecronde coninghe bede. Vele quamer dor sine lede. Van Israhel...	Rijmbijbel. Auteur: Jacob van Maerlant (1285)	Locatief
... gaue. Eermen andworden mochte hier aue. Quamer vele ende brochten stene. Ende...	Rijmbijbel. Auteur: Jacob van Maerlant (1285)	Kwantitatief
... here den graue van holland quamer hu scade ofte cost af...	Corp.I, 1433a, Vlaanderen, 12 juni 1295. Auteur onbekend (1295)	Prepositioneel

⁷ Overgenomen uit Gyseling, 1977

... dijs sijt seker ende gewes Quamer .C. also groet alsoe dese...	Wisselau. Auteur onbekend (1291)	Kwantitatief
... van .v. steden ghewelt. Doe quamer noch een die ghelt van sine here hadde ontfaen...	Rijmbijbel. Auteur: Jacob van Maerlant	Kwantitatief

Hits op 'datter' in woordvorm

Zinsfrase	Lokalisering ⁸	Soort er
... tezeghene iof tedeone, Behouden dies datter die [vorseid[e steide van brucghe...	Corp.I, 0710, Brugge, 8 maart 1287. Auteur onbekend (1287)	Locatief
... <u>gheheel</u> , alsoe, es dat sake datter iement leuvende die die scip brekinghe...	Corp.I, 1844, Holland, grafelijke kanselarij, 7 januari 1300. Auteur onbekend (1300)	Locatief
... jegen die starke porte gaf datter en groet spaen viel af...	Wrake van Ragisel. Auteur onbekend (1260)	Prepositioneel
... [D]at walsh doet ons verstaen datter vrowen onderdaen was therdeel van...	Wrake van Ragisel. Auteur onbekend. (1260)	Locatief
... land staen ende van al datter erduast ende nagheluast vp es...	Corp, I, 1588, Brugge, 15 maart 1297. Auteur onbekend (1297)	Locatief en prepositioneel
... ende visschen ende met <u>al</u> datter toe behord erduast ende nagheluast...	Corp, I, 1588, Brugge, 15 maart 1297. Auteur onbekend (1297)	Prepositioneel
... vorzeit in anden jdraghen adden datter mijn here jan van praet...	Corp.I, 0805a, Brugge, 9 juli 1288. Auteur onbekend (1293)	Locatief
... here van belle betoghede up datter ouer een es ghedraghen, Ende dat...	Corp.I, 0419, Brugge, (1281 september—26 mei 1282). Auteur onbekend (1281)	Prepositioneel
... vorseide land ende van <u>al</u> datter erduast ende naghelvast an es...	Corp.I, 0563, Brugge, 7 oktober 1284. Auteur onbekend (1284)	Locatief
... jeghen <u>elken</u> mensche ende <u>al</u> datter erdvast ende naghelvast an es...	Corp.I, 0726, Brugge, 30 juni 1287. Auteur onbekend (1287)	Locatief
... es die quateit so verheuen	Der Naturen Bloeme,	Kwantitatief

⁸ Overgenomen uit Gysseling, 1977

datter <u>lette</u> suuer leuen tote dat si...	Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	
... staet mar hi priset al datter was datter nv es dinket...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Locatief, locatief
... gigant wilen eer in duutscher lant datter <u>een</u> was hiet teuca, dar...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Kwantitatief
... welp etemen best bi naturen datter spaets sien beghint oftat de...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Existentieel
... soe in <u>enegher</u> stede ylegghen datter pude oec uersamene pleghen bux haer...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Locatief
... houer rijjn jn beihem segmen datter oec sijn so groot heuuet...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Locatief
... dattet gheproeuet es ende bekent datter die ghetē of wederen blent...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Locatief
... rauens sede ende dar toe uolc datter leet hier omme wart .i. van...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Prepositioneel
... gheloent met goeden dattet wint datter gebart die wille zijn uroet...	Der Naturen bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Locatief
... vogle van desen doene segmen datter <u>menech</u> sij bj den berghe...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Kwantitatief
... leghet darmen houer war af seghet datter basilicus af comet een dier...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Prepositioneel
... es so heet alsēmen vint datter groene bome af verdroghen dit...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Locatief
... si verteren de crekele dan datter <u>gheen</u> ontgaen ne can hier...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Kwantitatief
... die dor egypten vliet eist datter te sine pliet oock vintmen ...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Locatief
... jn egypten in endj segmen datter vele sj vp tlant werpensi...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Kwantitatief
... dat <u>elc</u> man segghen	Der Naturen Bloeme,	Prepositioneel

soude datter nature in spelen woude het...	Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	
... met nenechten so dore groot datter <u>menech</u> om cort de doot...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Kwantitatief
... van desen vissce es bescreuen datter die prophete jonas <u>drie</u> dage...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Locatief
... int lant brochte ward so sulc datter leuen mochte so soude dat...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Locatief
... spu es utermaten quaet eist datter .i. mensche in gaet hem...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Prepositioneel
... weetmen wel in waren saken datter als <u>menech</u> coninc es. Alse...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Locatief
... dat porrekijn so uaste slutet datter <u>gheen</u> aer meer gat hut...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Locatief
... ende stoppet bouen <u>tien</u> tiden datter <u>ghene</u> lucht ute mach liden...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Locatief
... stonden als hem sarrasine onderwonden datter <u>ghene</u> vrucht hute wilde commen...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Prepositioneel
... water es vp den gront datter <u>ghene</u> dinc in sinke dier in...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Locatief
... verbrand dat <u>niemen</u> can dinken datter <u>eneghe</u> dinc in mach sincken...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Locatief
... vervriest met so groter cracht datter liede ende beesten ouer gaen...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Prepositioneel
... waer dat es dese steen datter donre ne scadet <u>gheen</u> meesters...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Locatief
... van desen ic bescreuen vant datter hercules mede uerwan menghen strijt...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Locatief
... hiser na hem treckt eist datter <u>gheen</u> seilsteen ne si mar...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Prepositioneel
... mar vanden meneghen	Der Naturen Bloeme,	Locatief en prepositioneel

men seghet datter clene virtut ane leghet ende...	Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	
... ouer hare eghine Erue, waarbij datter de vorseide hughe. Ende de...	Corp.I, 1155a, Assenede, 1 mei 1292. Auteur onbekend (1292)	Locatief
... tewetten te waeme met al datter aerduast ende nagheluast an es	Corp.I, 1173, Brugge, 17 juni 1292. Auteur onbekend (1292)	Prepositioneel en locatief
... dit voerseide lant met al datter ertvast up is. Ende naghelvast..	Corp.I, 1109, Brugge, 19 januari 1292. Auteur onbekend (1292)	Prepositioneel
... den biscop., Vallet oec dat, Datter een biscop quame tsinen onwille	Corp.I, 1368, Holland, grafelijke kanselarij, 25 oktober 1294. Auteur onbekend (1294)	Locatief
... tusscen den porters ende hambochters. Datter drapenie toe behort dat sullen berechten...	Corp.I, 0201C, Brugge, 1 augustus 1277. Auteur onbekend (1301)	Prepositioneel
... Ware die case so cleene datter mee dan . xvi. In de pisewaghe ginghe...	Corp. I, 1040, Oudenaarde 1291 mei. Auteur onbekend (1291)	Kwantitatief
... hare, waer dat sake datter jemene jewet an calengierde van...	Corp. I, 1040, Oudenaarde 1291 mei. Auteur onbekend (1291)	Locatief
... ende daer wonende sijn, Ende datter die abt ende tcouvent vander...	Corp.I, 0958, Ter Doest?, 1290 augustus (16–31). Auteur onbekend (1290)	Locatief
... den mesterscape onderdenech sijn; maer datter jmen <u>enegh</u> recht in eische...	Corp.I, 0992, Mechelen, 3 februari 1291. Auteur onbekend (1291)	Prepositioneel
... verbuerde <u>alle</u> die lakene so hoe <u>uele</u> datter waren ende van <u>elken</u> lakene...	Corp.I, 1340, Brugge, 1294 ± juni 7. Auteur onbekend (1294)	Locatief
... cuere spreket. Waer dat sake datter <u>enich</u> laken scillede bouwen .v. ...	Corp.I, 1340, Brugge, 1294 ± juni 7. Auteur onbekend (1294)	Locatief-
... .v. <u>vierendeel</u> so goed sijn datter die stede <u>ghene</u> blame of...	Corp.I, 1340, Brugge, 1294 ± juni 7. Auteur onbekend (1294)	Locatief
... in haren anden toter tijd datter . i. vanden .iiij. stix. es...	Corp.I, 1340, Brugge, 1294 ± juni 7. Auteur onbekend (1294)	Locatief
... Ende eist so lachterlike	Corp.I, 1340, Brugge, 1294 ±	Locatief

gheruwet datter die stede blame of mach...	juni 7. Auteur onbekend (1294)	
... boeten dat die vulres knapen verbueren. Datter die meester of ghehouden es,...	Corp.I, 1340, Brugge, 1294 ± juni 7. Auteur onbekend (1294)	Locatief
... Ende het es te verstane datter niemand an verbueren mach het...	Corp.I, 1340, Brugge, 1294 ± juni 7. Auteur onbekend (1294)	Locatief en prepositioneel
... ware al vp ghereet van al datter die vulre sculdich es an...	Corp.I, 1340, Brugge, 1294 ± juni 7. Auteur onbekend (1294)	Locatief en prepositioneel
... cost ende ware dat sake datter <u>enig</u> laken scuerde an die...	Corp.I, 1340, Brugge, 1294 ± juni 7. Auteur onbekend (1294)	Existentieel
... hem seide quamer scade of datter die copre of ghehouden ware...	Corp.I, 1340, Brugge, 1294 ± juni 7. Auteur onbekend (1294)	Locatief Locatief
... Ende het es te verstane datter niemen an verbueren mach het...	Corp.I, 1340, Brugge, 1294 ± juni 7. Auteur onbekend (1294)	Prepositioneel en locatief
... ware al vp ghereet van al datter die vulre sculdich es an...	Corp.I, 1340, Brugge, 1294 ± juni 7. Auteur onbekend (1294)	Prepositioneel en locatief
... die coning dede amonesteren ne datter die coning enich recht an	Corp.I, 1475, Brugge, eind 1295. Auteur onbekend (1295)	Prepositioneel en locatief
... houden soude ende bliuven soude datter ghedaen ware. Neghene ding der ieghen...	Corp.I, 1475, Brugge, eind 1295. Auteur onbekend (1295)	Existentieel
... den houe van sente lisbetten datter vorseit es alze heighin ende...	Corp.I, 1111, Gent, 20 januari 1292. Auteur onbekend (1292)	Locatief
... mach ende al dat recht datter tvoorseidshuus van den helighen gheest...	Corp.I, 1719a, Brugge. Auteur onbekend (1295)	Prepositioneel en locatief
... onheffene yweuen; dat vindere dinct datter boete an verburd es; die...	Corp.I, 0566A, Brugge, 1284 ± november 1. Auteur onbekend (1284)	Prepositioneel
... waren. Ende ware dat saeke, datter <u>eneghe</u> calanghe af quame naemaels, ...	Corp.I, 0566E, Brugge, 1284, rond begin november. Auteur onbekend (1285)	Prepositioneel en locatief
... dit goed ins vulres huus; datter niemen an verbueren mach het...	Corp.I, 0566E, Brugge, 1284 ± november 1. Auteur onbekend (1285)	Prepositioneel en locatief

... ramen. Jtem doe was of ghedaen datter <u>ghene</u> ambochters toe behort te...	Corp.I, 0566E, Brugge, 1284 ± november 1. Auteur onbekend (1285)	Prepositioneel
... den choster iii. d Ende datter over bliuet toete <u>.x</u> Dar af...	Corp.I, 0368a, Gent, 1281 augustus. Auteur onbekend (1281)	Existentieel
... woent, dat es te verstante datter ziin tve hofstede. die. al. ...	Corp.I, 1011, Brugge, 24 maart 1291. Auteur onbekend (1291)	Locatief
... manscepen ende al dat recht datter behord, dien vorseide bailliu so...	Corp.I, 1567, Damme, 2 februari 1297. Auteur onbekend (1297)	Locatief
... Cranenburgh ende twelke vorseide huus datter bachten an staet ende al...	Corp.I, 0681, Damme, 22 juli 1286. Auteur onbekend (1286)	Locatief
... Coppesoeten [...] van sinen Erue datter ledech lach ter steghe ter...	Corp.I, 0534, Dordrecht, 1284 (begin mei). Auteur onbekend (1284)	Locatief en existentieel
... voerseid. van al den rechte datter ons toe boerd sonder henege...	Corp.I, 1591, Gent, 23 maart 1297. Auteur onbekend (1297)	Locatief
... vanden welken lande, alt recht datter die margrite an hadde jof...	Corp.I, 0384, Brugge, 1281 december. Auteur onbekend (1281)	Prepositioneel
... si verteren die crekelen datter <u>gheen</u> ontganhen ne can hier...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1276)	Existentieel
... van desen vissce es bescreuven datter die prefete ionas <u>drie</u> dage...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1276)	Locatief
... lant van houdenburch ende al datter artvast ende naghelvast an es...	Corp.I, 1291a, Aardenburg. Auteur onbekend (1293)	Prepositioneel
... Ende ware dat sake datter cost an ware gheleit bi...	Corp.I, 0017, Grauw, 3 maart 1260. Auteur onbekend (1260)	Existentieel
... goede; Vort ware dat sake datter vorseider ver alisen oer quame...	Corp.I, 1878, Aalst, 20 juni 1300. Auteur onbekend (1300)	Locatief
... Naest toe coemt, ouer een iaer, datter alre nast na vo[l]g[ ] [...] soudic...	Corp.I, 1439, Dordrecht, 2 juli 1295. Auteur onbekend (1295)	Prepositioneel
... ende hebben, jof so welc hare datter lanxt leuet te hare liue...	Corp.I, 1821, Brugge, 1299 november. Auteur onbekend (1299)	Existentieel
... sin. Mar waer dat sake datter na heren claise	Corp.I, 0551, Utrecht? en Antwerpen, 25 juli 1284.	Prepositioneel

doede ende...	Auteur onbekend (1284)	
... den boengaerde. ende met <u>al</u> datter erduast ende nagheluaft vp dit...	Corp.I, 0551, Utrecht? en Antwerpen, 25 juli 1284. Auteur onbekend (1284)	Prepositioneel en locatief
... vorseid in <u>anden</u> idraghen adden. datter min here bouden ruddre vorseid...	Corp.I, 1083B, Brugge, 26 oktober 1291. Auteur onbekend (1293)	Locatief
... Ende daer toe alre Eedee eist datter <u>enighe</u> gedaen zijn, van Jans	Corp.I, 1730, Vlaanderen, grafelijke kanselarij, 11 maart 1299. Auteur onbekend (1299)	Prepositioneel en kwantitatief
... dit goed ins vulres huus; datter niemen an verbueren mach het...	Corp.I, 0566D, Brugge, 1284 ± november 1 by onbekend (1285)	Locatief
... ware al vp ghereet van al datter die vulre sculdich an es...	Corp.I, 0566D, Brugge, 1284 ± november 1 by onbekend (1285)	Locatief en prepositioneel
... onheffene gheweuen; dat vindrs dinct datter boete an verbuert es die...	Corp.I, 0566D, Brugge, 1284 ± november 1 by onbekend (1285)	Prepositioneel
... daer toe vermaent worden. Ende so wie datter dan niet en quame soude...	Corp.I, 0014, Mechelen, 21 december 1254. Auteur onbekend (1301)	Prepositioneel Locatief
... sach dat hie doet was, datter hem der jan van den stene...	Corp.I, 1787, Damme, 1299 vóór september 3. Auteur onbekend (1299)	Locatief
... vorseit in anden idraghen adden, datter mijn here van praet alse...	Corp.I, 0749aC, Brugge, 13 november 1287. Auteur onbekend (1293)	Locatief
... der vp staende van al datter vp es an es...	Corp.I, 0882, Brugge, 1289 oktober. Auteur onbekend (1289)	Prepositioneel
... bome grachte met al datter an vp es aerduast...	Corp.I, 0882, Brugge, 1289 oktober. Auteur onbekend (1289)	Prepositioneel
... <u>xij</u> Jtem vanden laghelen datter porte toe hort <u>xxv</u> d tevollen...	Corp.I, 0702, Dordrecht, 1286 (eind ?). Auteur onbekend (1286)	Prepositioneel
... ende ghemaecht, waer dat sake datter een ongheual geschiede dat hijt...	Corp.I, 1813, Holland, grafelijke kanselarij, 24 november 1299. Auteur onbekend (1299)	Locatief
... daer af comen moeghe saet Ende datter gheboemte up staet dat appelle...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Prepositioneel Prepositioneel en locatief

... es als ic erst seide datter god sinen raet toe leide...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Prepositioneel
... sonder bliif Screef tote aristotiles datter vele volcs jn es die...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Prepositioneel
... den wech den man bename datter <u>neghen</u> in ne came dat...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Kwantitatief
... men wilt wanen ende weten datter <u>vele</u> siin vergheten hoert hier	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Kwantitatief
... belijmt. Ende bepect ende begrijmt. Datter <u>gheen</u> water in ne mochten...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Locatief en prepositioneel
... Met penitentien die soe man. Datter nie sonde in ne cam...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Locatief en prepositioneel
... leuis mede. Judas volc was datter hem voren dede. Ende ghinc...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Existentieel
... Doet. Tfolc was veruart <u>al</u> datter stoet. Ende waenden dat moyses...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Locatief
... segghen boeke meer dan <u>een</u> . Datter in midden stond een steen. ...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Prepositioneel en locatief
... Weltijt so hem god was goet. Datter so groot licht ute sloech...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Locatief en existentieel
... Dat si mochten openbare. Verstaen datter god in ware. Vordward meer rumeden...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Prepositioneel en locatief
... si leeren hare zede. Niet datter <u>eneghe</u> sonde ane lach. Dan...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Prepositioneel
... in meihe .xx. daghe. <u>Al</u> datter was vriende ende maghen. Braken...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Locatief
... Mar die coninc ezechias. Sach datter tfolc gheloue ane was. Ende...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Locatief en prepositioneel
... bekinnen. Het bliuet al vri datter es binnen. De spieres quamen...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Locatief
... al werwaten ende al	Rijmbijbel van Jacob van	Existentieel

verslaen. Datter niemen soude ontgaen. Tileke alse...	Maerlant (1285)	
... seiden dit nes <u>gheen</u> nod. Datter al vare terre grod. mar...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Locatief
... berghe van galgala. Met al datter volghede na. Van danen ghinc...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Prepositioneel
... na desen dinghen. Vi.c. lesic datter was. Ende sijn sone ionathas. ...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Locatief
... sloechse so al daer ter stede. Datter waer .cccc. ontreden. Ende nam ...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Kwantitatief
... ertschen goede ende van hemelrike. Datter hem an houdtet ghemeenlike. Saul...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Prepositioneel
... In sinen tiden weet vor waer. Datter latine coninc was. Ende hiet...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Existentieel en locatief
... In sancta sanctorum vp eenen dach. Datter niemen niet af ne sach...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Existentieel
... Samaria hadde ongher so grod. Datter menech in bleef dod. Achabs...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Kwantitatief en prepositioneel
... Dattene god veriaghede dare. Ende datter noit man toe ne quam...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Prepositioneel
... Ende brochtem weder eene mare. Datter een ebruesce waren. In die...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Existentieel
... aten si onder hem daer. Datter bleef soute hi der naer.	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Prepositioneel
... Dan ons d[hi]storie seghet. Niet datter iet dan waer in leghet. ...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Prepositioneel
... sterfdach. Sijns soens thobias kinder datter waer. Ende oec hare kinder...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Locatief
... na der mirauden ghelike. <u>A</u> datter was dranc wijn dat woude...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Locatief

... <u>eeenen</u> saterdach. Om dat hi wiste datter lach. In dien daghe der ...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Locatief
... den tempel woeste vonden. Ende datter bombine in stonden. Ghewasen van...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Locatief
... hem quam sijns vaders herre. Datter <u>lettel</u> trifoene bleef. Dese antiocus...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Existentieel
... Ende was vp <u>eeenen</u> saterdach. Datter <u>vele</u> volx te comene plach. ...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Locatief en existentieel
... Ghi fariseen ghi suuert dat. Datter buten es an tfat. Binnen...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Locatief
... sprac hi van den bispele. Datter sijn gheroepen vele. Ende letter.	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Kwantitatief en locatief
... niet. Vp aenture of ghesciet. Datter come een hogher man. So ...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Existentieel
... in <u>eene</u> weghescede. Ghebonden ward datter iemen af sprake. So soudsi...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Existentieel
... Seuen daghe vochten si also. Datter niemen wan .i. stro. Dar na...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Existentieel en locatief
... soude den staerd. Onderleidi harentare. Datter niemen uter stad nonfare. Slingherers...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Existentieel
... Mar vp den .xlviij. sten dach. Datter therre voren ghelach. Ward deue hoge...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Existentieel
... Ende dedem verstaen sonder sparen. Datter <u>lettel</u> liede binnen waren. Ende...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Existentieel en locatief
... dit al te ghindoeme. Mi dinct datter vriheit of coeme. Dinct v...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Prepositioneel
... so vast ende so goet. Datter coninc dauid die	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Locatief

here, hadde...		
... alsoe de stad voer wel. Datter zo <u>vele</u> volcs ane viele...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Locatief en prepositioneel
... eer die iueden worden uerwoet. Datter die romeine in laghen. Ende...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Prepositioneel
... te fel. Des nachts ghesciede datter een vel. Ende die romeine...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Existentieel
... dandre vloen die waenden das. Datter grod volc vp comen was. De...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Existentieel
... droeue siere omme niet. So <u>vele</u> datter iemen riet. Dat men behouden...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Existentieel
... behouden adde doch. Dat selue datter stont noch. Des daghes ende...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Existentieel en locatief
... ridders want si waren gram. Datter noit een oghe ontquam. Dat...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Existentieel
... sonder waen. Mar weet wel datter <u>vele</u> ontghinghen. Die de romeine...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Kwantitatief
... pascen belegghen al. Hoe <u>vele</u> datter verslegghen bleuen. Es van iosephus...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Existentieel
... werpen dat vp dat neder. Datter <u>gheen</u> iuede keerde weder. Sonder dat...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Existentieel
... suuerheit. waer oec dat sake datter jemen buten stiepe ende ment...	Corp.I, 1124, Brugge, 25 februari 1292. Auteur onbekend (1292)	Locatief
... Waer oec dat sake datter jemen ware siec jof so...	Corp.I, 1124, Brugge, 25 februari 1292. Auteur onbekend (1292)	Existentieel
... ouer onse ziele. Ende gheuielt datter <u>enech</u> van den prochipriesters ofte...	Corp.I, 0232, Gent, 1278 juli. Auteur onbekend (1278)	Existentieel/locatief
... joren no sinre magt ende datter mergelt, do salre ane heben...	Corp.I, 0295, Oudenbiezen, 1280 april (22–28). Auteur onbekend (1280)	Existentieel
... dogtere, <u>alle</u> jore die wile, datter <u>I</u> van den <u>III</u>	Corp.I, 0295, Oudenbiezen, 1280 april (22–28). Auteur	Kwantitatief

left, ...	onbekend (1280)	
... heben <u>XII</u> joer der no, ende datter mest, do salre ane hebben.	Corp.I, 0295, Oudenbiezen, 1280 april (22–28). Auteur onbekend (1280)	Locatief Prepositioneel
... weken vor sente Peters dage datter op den stul gesat wart, ...	Corp.I, 0295, Oudenbiezen, 1280 april (22–28). Auteur onbekend (1280)	Locatief en existentieel
... sgrauen van vlaendren, eist also datter <u>enighe</u> ghevaen worden om tocchoison...	Corp.I, 1738, Vlaanderen, grafelijke kanselarij, 27 maart 1299. Auteur onbekend (1299)	Kwantitatief
... ydel yweuen; dat vindere dinct datter boete an verburd es; die...	Corp.I, 0438, Brugge, 1282 (juli-september). Auteur onbekend (1282)	Prepositioneel
... ghemenen rade ende bi vonnese datter die partien in beden siden...	Corp.I, 1694, Brugge, 10 september 1298. Auteur onbekend (1298)	Locatief
... allen die hem dinen Ende datter ouerblift van desen <u>x. sol.</u> ...	Corp.I, 0048, Gent, 1267 mei. Auteur onbekend (1267)	Existentieel
... so <u>vele</u> hadden daer toe ghedaen datter weinin stullard vorseit macht hadde...	Corp.I, 0855, Brugge, 6 mei 1289. Auteur onbekend (1289)	Locatief
... was bekennet ende te wetten datter so <u>vele</u> toe ghedaen was..	Corp.I, 0855, Brugge, 6 mei 1289. Auteur onbekend (1289)	Prepositioneel
... al ware oec dat zake, datter de Borchgraue, niet en ware...	Corp.I, 1277, Gent, 13 september 1293. Auteur onbekend (1293)	Locatief
... ende ware oec zake, datter de Borchgraue niet en wilde ziin...	Corp.I, 1277, Gent, 13 september 1293. Auteur onbekend (1293)	Locatief
... metter vorseider husinghen met al datter ertvast ende naghel vast vp es...	Corp.I, 1752, Brugge, 1 mei 1299. Auteur onbekend (1299)	Locatief en existentieel
... vorseit; die ons wel orconden datter <u>ghene</u> cateile no eerve was...	Corp.I, 0609, Brugge, 23 juni 1285. Auteur onbekend (1285)	Existentieel en locatief
... danof hetes een stic thalsekin datter of oestalf an leghet. Ende vord...	Corp.I, 1762, Brugge, 13 juni 1299. Auteur onbekend (1299)	Prepositioneel
... Hanteerden met geninde. maer Al datter voert gesproken was Dat bleef...	Sente Lutgart, Auteur: Willem van Affligem (1265)	Prepositioneel
... daer vte vte dien	Corp.I, 0640, Oudenaarde, ±	Existentieel

stickelkine datter vorseit es gaen .ij. d. ...	1285. Auteur onbekend (1285)	
... wetten te waerne met al datter ertvast; ende naghel vast an es...	Corp.I, 1544, Brugge, 18 november 1296. Auteur onbekend (1296)	Locatief en prepositioneel
... cruus. Ende war dat sake datter <u>enich</u> kost jof scade af came...	Corp.I, 0306, Brugge, 28 juli 1280. Auteur onbekend (1280)	Prepositioneel
... jof scade af came; ende datter me sculd vp stonde dan...	Corp.I, 0306, Brugge, 28 juli 1280. Auteur onbekend (1280)	Prepositioneel
... diere toe behoren. Ende van al datter Ertvast ende nagheluast an es, ...	Corp.I, 0957, Brugge, 29 augustus 1290. Auteur onbekend (1290)	Locatief en prepositioneel
... cuertrike dit vorseide huus metal datter Ertvast ende nagheluast an es	Corp.I, 0957, Brugge, 29 augustus 1290. Auteur onbekend (1290)	Locatief en prepositioneel
... doen. ende waere dat sake datter <u>eneghe</u> . hachterstellinge waere. alsoe van...	Corp.I, 0993, Aalst?, 17 februari 1291. Auteur onbekend (1291)	Existentieel
... swerts eet diene gheblant adde datter <u>negheen</u> poertre an deelde an...	Corp.I, 0822, Gent, (1288 of volgende jaren). Auteur onbekend (1288)	Locatief
... diere toe behoren. ende van al datter ertvast ende naghelvast an es...	Corp.I, 0786, Brugge, 13 april 1288. Auteur onbekend (1288)	Locatief en prepositioneel
... dane hiir vore es ghesegt; wie datter <u>eneghen</u> vonde. dat hi heme...	Corp.I, 1226, Brabant, hertogelijke kanselarij, 5 april 1292–27 maart 1293. Auteur onbekend (1292)	Kwantitatief
... dekenen van Sente jacobs huus, datter vorseid es, alsoe <u>vele</u> dessi...	Corp.I, 1067, Gent, 6 september 1291. Auteur onbekend (1291)	Existentieel en locatief
... mijns heren sente jacobs huus, datter vorseid es die si in...	Corp.I, 1067, Gent, 6 september 1291. Auteur onbekend (1291)	Existentieel en locatief
... sente jacobs huus vp tnieuweland datter vorseid es daer men dese...	Corp.I, 1067, Gent, 6 september 1291. Auteur onbekend (1291)	Existentieel en locatief
... jacobs huus vp tnieuwelant datter vorseid es. Dese ghifte ende...	Corp.I, 1067, Gent, 6 september 1291. Auteur onbekend (1291)	Existentieel en locatief
... diere toe behoren. ende van al datter ertvast ende nagheluast an es...	Corp.I, 0791, Brugge, 4 mei 1288. Auteur onbekend (1288)	Prepositioneel en locatief
... este verstaene behouden	Corp.I, 1534, Gent, 7	Locatief en prepositioneel

den rechte datter de win an heeft, ende ...	oktober 1296. Auteur onbekend (1296)	
... tusscen den porters. enten ambochters datter drapenie toe behord; Dat sullen berechten...	Corp.I, 0201A, Brugge, 1 augustus 1277. Auteur onbekend (1277)	Prepositioneel
... dit goed ins vulres huus datter niemen an verbueren mach het...	Corp.I, 0566C, Brugge, 1284 ± november 1. Auteur onbekend (1285)	Prepositioneel en locatief
... ware al vp ghereet van <u>al</u> datter die vulre sculdich es an...	Corp.I, 0566C, Brugge, 1284 ± november 1. Auteur onbekend (1285)	Prepositioneel
... vorseid in anden jdraghen adden datter mijn here bouden ruddre sorseid...	Corp.I, 1083A, Brugge, 26 oktober 1291. Auteur onbekend (1291)	Locatief
... die anxene daer so groot Datter sulc in onmacht seech Bi...	Enaamse Codex. Auteur onbekend (1290)	Existentieel
... Ende hi sach openbare Datter de sonne op scen wel...	Enaamse Codex. Auteur onbekend (1290)	Prepositioneel
... het es mi al vergaen Datter minnen mach bestaen Ende kere...	Enaamse Codex. Auteur onbekend (1290)	Existentieel
... Dat se so drongen ouer een Datter selc brac sin been Selc...	Wisselau. Auteur onbekend (1291)	Existentieel
... barlike hi slint warlike al datter es gereet Rou gesoden god weet	Wisselau. Auteur onbekend (1291)	Existentieel
... v lant ende etet <u>al</u> datter es binnen En condi oec...	Wisselau. Auteur onbekend (1291)	Existentieel en locatief
... jeghen <u>elken</u> mensche met <u>al</u> datter erduast ende nagheluast an es...	Corp.I, 1494, Brugge, 28 april 1296. Auteur onbekend (1296)	Prepositioneel en locatief
... Ende ware oec dat sake datter iemen vtvang ghemaect hadde. dien ...	Corp.I, 1312, Mechelen, 18 februari 1294. Auteur onbekend (1294)	Existentieel en locatief
... sonder scult ende met <u>al</u> datter erduast ende nagheluast an es...	Corp.I, 1313, Brugge, 20 februari 1294. Auteur onbekend (1294)	Prepositioneel en locatief
... <u>drien</u> cameran ende van <u>al</u> datter erduast ende nagheluast an es, ...	Corp.I, 1772, Brugge, 4 juli 1299. Auteur onbekend (1299)	Prepositioneel en locatief
... dese vorseide cameran ende <u>al</u> datter erduast ende nagheluast an es...	Corp.I, 1772, Brugge, 4 juli 1299. Auteur onbekend (1299)	Prepositioneel en locatief

... in brugghe. ende van al datter aerduast ende nagheluast an es...	Corp.I, 1875, Aardenburg, 25 mei 1300. Auteur onbekend (1300)	Prepositioneel en locatief
... dit goed ins vulres huus; datter niemen an verbueren mach het...	Corp.I, 0566B, Brugge, 1284 ± november 1. Auteur onbekend (1284)	Prepositioneel en locatief
... ware al vp ghereet van <u>al</u> datter die vulre sculdich es an...	Corp.I, 0566B, Brugge, 1284 ± november 1. Auteur onbekend (1284)	Prepositioneel en locatief
... vorseit jn anden jdraghen adden datter miin here jan van praet...	Corp.I, 0749aB, Brugge, 13 november 1287. Auteur onbekend (1293)	Locatief
... deraf uerwonnen es hi moet er betren iegen den iegen; dane...	Corp.I, 0004, Gent, 1237 of kort daarna. Auteur onbekend (1237)	Locatief
... hem bedreghen wert; hi sal er betren iegen den ghenen dar...	Corp.I, 0004, Gent, 1237 of kort daarna. Auteur onbekend (1237)	Locatief
... of dochter als langhe als er is een aftersuster kint, an desen...	Corp.I, 1642, Utrecht?, 2 januari 1298. Auteur onbekend (1298)	Locatief
... bleue, zo dedic Jc bleef er sider een goet stic Mettin...	Sente Lutgart, Auteur Affligem, Willem van (1265)	Prepositioneel
... comstu daer in, du ne sout er nit ut uerledegt werden tote...	het Luikse Diatessaron, Brabant-West, 1291-1300. Auteur onbekend (1291)	Prepositioneel
... ze men segt al dar wilen er was lant dat god met...	Der Naturen Bloeme. Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Existentieel en locatief
... met name was gerard. Noch er ein dat was cursout. Ein was...	Aiol. Auteur onbekend (1220)	Existentieel
... dar waren, ende urageten er were, dat sie riepen so wat...	Floyris ende Blantseflur by onbekend (1201)	Existentieel

Hits op 'hadder' in woordvorm

Zinsfrase	Lokalisering ⁹	Soort er
... behouden sheren rechte. sone ne hadder der folke nit an no...	Corp.I, 0049, Velzeke, 12 juli 1267. Auteur onbekend (1267)	Prepositioneel
... werre. Die iosephus hadde vd ghelesen.	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Prepositioneel

⁹ Overgenomen uit Gysseling, 1977

Hadder god mede ghewesen. Als iosephus...		
... har goet ende dan en hadder Gherart niet ane ende nochtan...	Corp.I, 1044, Grimbergen?, 3 juni 1291. Auteur onbekend (1291)	Prepositioneel
... kinder te doet gheslegen Hi hadder doch sijn wijf ser scieghen...	Enaamse Codex. Auteur onbekend (1290)	Locatief
... drie grane ende seide soe hadder ghenoch ane Ende seide hare...	Enaamse Codex. Auteur onbekend (1290)	Prepositioneel en kwantitatief

Hits op 'hefter'

Zinsfrase	Lokalisering ³	Soort er
... Dit hefter te XVIII Joren... ¹⁰	Corp.I, 0295, Oudenbiezen, 1280 april (22-28). Auteur onbekend (1280)	Locatief
... widen bouen dander stucke. Det hefter te Menten kendere van...	Corp.I, 0295, Oudenbiezen, 1280 april (22-28). Auteur onbekend (1280)	Locatief
... Bisen met sinre cost. Det hefter te Heinric der Kende...	Corp.I, 0295, Oudenbiezen, 1280 april (22-28). Auteur onbekend (1280)	Locatief
... met onser cost. Dese bamde hefter tonsen wille. Gicebrecht Bulken van...	Corp.I, 0295, Oudenbiezen, 1280 april (22-28). Auteur onbekend (1280)	Locatief
... met onser cost. Dese bamde hefter tonsen wille Grite Lukarts van...	Corp.I, 0295, Oudenbiezen, 1280 april (22-28). Auteur onbekend (1280)	Locatief

Hits op 'vinder' in woordvorm

Zinsfrase	Lokalisering ³	Soort er
... man sinen vrint. Mar man vinder dan luttel. Want si vlin...	Nederrijns Moraalboek. Auteur onbekend (1270)	Kwantitatief

Hits op 'hebber' in woordvorm

Zinsfrase	Lokalisering ³	Soort er
... ottroy, ende verbinder ons jn, ende hebber ons toe	Corp.I, 1737A, Vlaanderen, grafelijke kanselarij, 27	Prepositioneel Prepositioneel

¹⁰ Deze structuur komt tientallen keren voor ze zijn allemaal afkomstig uit dezelfde bron. Daarom is ervoor gekozen om deze structuur maar een keer op te nemen in de lijst.

verbonden, met onser...	maart 1299. Auteur onbekend (1299)	
... ende verbinder ons in, ende hebber ons toe verbonden met onser...	Corp.I, 1737AA, Vlaanderen, grafelijke kanselarij, 27 maart 1299. Auteur onbekend (1299)	Prepositioneel Prepositioneel
... ons otroi, ende verbinder onsn jn, ende hebber ons toe verbonden met onser...	Corp.I, 1737AB, Vlaanderen, grafelijke kanselarij, 27 maart 1299. Auteur onbekend (1299)	Prepositioneel Prepositioneel
... ende verbinder ons jn ende hebber ons toe verbonden met onser...	Corp.I, 1737AC, Vlaanderen, grafelijke kanselarij, 27 maart 1299. Auteur onbekend (1299)	Prepositioneel Prepositioneel
... hollant desen brief tesegeln, ende hebber mins selues segel alsoe wel ane gehangen...	Corp.I, 0163, Holland, 26 april 1275. Auteur by onbekend (1275)	Prepositioneel
... iuede setter hem iegen. Ende hebber <u>.c. dusent</u> versleghen. Dandre paisden ieghen...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Locatief en kwantitatief

Hits op 'quammer' in woordsoort

Zinsfrase	Lokalisering ¹¹	Soort er
... veruaren dede. Ende eene aerdbeue quammer so god. Met viere dat...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Locatief en existentieel
... soude doghen onse vrouwe. Oec quammer <u>eene</u> weduwe hiet anne. Eene...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Existentieel
... so bleef dod bassus. Doe quammer een hiet siluius. Van tskeisers...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Existentieel

Hits op 'sterftter' in woordsoort

Zinsfrase	Lokalisering ¹²	Soort er
... ende sterftter i van dien <u>vieren</u> dander <u>drie</u> moeten i andren...	Corp.I, 0094, Gent, kort vóór 22 augustus 1270. Auteur onbekend (1270)	Kwantitatief

¹¹ Overgenomen uit Gysseling, 1977

¹² Overgenomen uit Gysseling, 1977

Bijlage 5 Zinnen met er en telwoord uit West-Vlaamse teksten

Zinsfrase	Lokalisering ¹³	Soort er
... ende diere meer heuet hie moeter gheluesen tusscier ende <u>ander</u> jaer...	Corp.I, 0566E, Brugge, 1284 ± november 1. Auteur onbekend (1285)	Existentieel
... ende diere meer heuet hi moeter gheluesen tusscier ende <u>ander</u> iar...	Corp.I, 0438, Brugge, 1282 (juli-september). Auteur onbekend (1282)	Existentieel
... der voerseider begaerden, Ende emmer moeter een vanden zeluen couuente staen...	Corp.I, 0498, Brugge, 1 oktober 1283. Auteur onbekend (1283)	Kwantitatief
... roef vp hem dede. Doe quamer een ende hiet gaal. Ende...	Rijmbijbel. Auteur: Jacob van Maerlant (1285)	Kwantitatief
... gaue. Eermen andworden mochte hier aue. Quamer vele ende brochten stene. Ende...	Rijmbijbel. Auteur: Jacob van Maerlant (1285)	Kwantitatief
... van .v. steden ghewelt. Doe quamer noch <u>een</u> die ghelt van sine here hadde ontfaen...	Rijmbijbel. Auteur: Jacob van Maerlant	Kwantitatief
... ende visschen ende met <u>al</u> datter toe behord erduast ende nagheluast...	Corp, I, 1588, Brugge, 15 maart 1297. Auteur onbekend (1297)	Prepositioneel
... vorseide land ende van <u>al</u> datter erduast ende naghelvast an es...	Corp.I, 0563, Brugge, 7 oktober 1284. Auteur onbekend (1284)	Locatief
... jeghen <u>elken</u> mensche ende <u>al</u> datter erdvast ende naghelvast an es...	Corp.I, 0726, Brugge, 30 juni 1287. Auteur onbekend (1287)	Locatief
... es die quateit so verheuen datter <u>lettel</u> suuer leuen tote dat si...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Kwantitatief
... gigant wilen eer in duutscher lant datter <u>een</u> was hiet teuca, dar...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Kwantitatief
... soe in <u>enegher</u> stede ylegghen datter pude oec uersamene pleghen bux haer...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Locatief
... rauens sede ende dar toe uolc datter leet hier	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Prepositioneel

¹³ Overgenomen uit Gysseling, 1977

omme wart .i. van...		
... vogle van desen doene segmen datter <u>menech</u> sij bj den berghe...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Kwantitatief
... si verteren de crekele dan datter <u>gheen</u> ontgaen ne can hier...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Kwantitatief
... dat <u>elc</u> man segghen soude datter nature in spelen woude het...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Prepositioneel
... met nenechten so dore groot datter <u>menech</u> om cort de doot...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Kwantitatief
... van desen vissce es bescreuen datter die prophete jonas <u>drie</u> dage...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Locatief
... spu es utermaten quaet eist datter .i. mensche in gaet hem...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Prepositioneel
... weetmen wel in waren saken datter als menech coninc es. Alse...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Locatief
... dat porrekijn so uaste slutet datter <u>gheen</u> aer meer gat hut...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Locatief
... ende stoppet bouen <u>tien</u> tiden datter <u>ghene</u> lucht ute mach liden...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Locatief
... stonden als hem sarrasine onderwonden datter <u>ghene</u> vrucht hute wilde commen...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Prepositioneel
... water es vp den gront datter <u>ghene</u> dinc in sinke dier in...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Locatief
... verbrand dat <u>niemen</u> can dinken datter <u>eneghe</u> dinc in mach sincken...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Locatief
... waer dat es dese steen datter donre ne scadet <u>gheen</u> meesters...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Locatief
... hiser na hem treckt eist datter <u>gheen</u> seilsteen ne si mar...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1287)	Prepositioneel
... verbuerde <u>alle</u> die lakene so hoe <u>uele</u> datter waren	Corp.I, 1340, Brugge, 1294 ± juni 7. Auteur onbekend (1294)	Locatief

ende van <u>elken</u> lakene...		
... cuere spreket. Waer dat sake datter <u>enich</u> laken scillede bouven .v. ...	Corp.I, 1340, Brugge, 1294 ± juni 7. Auteur onbekend (1294)	Locatief-
... .v. <u>vierendeel</u> so goed sijn datter die stede <u>ghene</u> blame of...	Corp.I, 1340, Brugge, 1294 ± juni 7. Auteur onbekend (1294)	Locatief
... in haren anden toter tijd datter . i. vanden .iiij. stix. es...	Corp.I, 1340, Brugge, 1294 ± juni 7. Auteur onbekend (1294)	Locatief
... cost ende ware dat sake datter <u>enig</u> laken scuerde an die...	Corp.I, 1340, Brugge, 1294 ± juni 7. Auteur onbekend (1294)	Existentieel
... waren. Ende ware dat saeke, datter <u>eneghe</u> calanghe af quame naemaels, ...	Corp.I, 0566E, Brugge, 1284, rond begin november. Auteur onbekend (1285)	Prepositioneel en locatief
... ramen. Jtem doe was of ghedaen datter <u>ghene</u> ambochters toe behort te...	Corp.I, 0566E, Brugge, 1284 ± november 1. Auteur onbekend (1285)	Prepositioneel
... si verteren die crekelen datter <u>gheen</u> ontganhen ne can hier...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1276)	Existentieel
... van desen vissce es bescreuven datter die prefete ionas <u>drie</u> dage...	Der Naturen Bloeme, Auteur: Jacob van Maerlant (1276)	Locatief
... vorseid in <u>anden</u> idraghen adden. datter min here bouden ruddre vorseid...	Corp.I, 1083B, Brugge, 26 oktober 1291. Auteur onbekend (1293)	Locatief
... den wech den man bename datter <u>neghen</u> in ne came dat...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Kwantitatief
... men wilt wanen ende weten datter <u>vele</u> siin vergheten hoert hier	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Kwantitatief
... belijmt. Ende bepect ende begrijmt. Datter <u>gheen</u> water in ne mochten...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Locatief en prepositioneel
... segghen boeke meer dan <u>een</u> . Datter in midden stond een steen. ...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Prepositioneel en locatief
... si leeren hare zede. Niet datter <u>eneghe</u> sonde ane lach. Dan...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Prepositioneel
... in meihe .xx. daghe. <u>Al</u> datter was vriende ende	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Locatief

maghen. Braken...		
... seiden dit nes <u>gheen</u> nod. Datter al vare terre grod. mar...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Locatief
... sloechse so al daer ter stede. Datter waer . <u>cccc</u> . ontreden. Ende nam ...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Kwantitatief
... Samaria hadde ongher so grod. Datter <u>menech</u> in bleef dod. Achabs...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Kwantitatief en prepositioneel
... na der mirauden ghelike. <u>Al</u> datter was dranc wijn dat woude...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Locatief
... <u>eenen</u> saterdach. Om dat hi wiste datter lach. In dien daghe der ...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Locatief
... in <u>eene</u> weghecede. Ghebonden ward datter iemen af sprake. So soudsi...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Existentieel
... Seuen daghe vochten si also. Datter niemen wan .i. stro. Dar na...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Existentieel en locatief
... Mar vp den . <u>xlvij</u> .sten dach. Datter therre voren ghelach. Ward deue hoge...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Existentieel
... also de stad voer wel. Datter zo <u>vele</u> volcs ane viele...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Locatief en prepositioneel
... Ende dedem verstaen sonder sparen. Datter <u>lettel</u> liede binnen waren. Ende...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Existentieel en locatief
... droeue siere omme niet. So <u>vele</u> datter iemen riet. Dat men behouden...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Existentieel
... sonder waen. Mar weet wel datter <u>vele</u> ontghinghen. Die de romeine...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Kwantitatief
... pascen belegghen al. Hoe <u>vele</u> datter verslegghen bleuen. Es van iosephus...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Existentieel
... werpen dat vp dat neder. Datter <u>gheen</u> iuede keerde weder. Sonder	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Existentieel

dat...		
... hem quam sijns vaders herre. Datter <u>lettel</u> trifoene bleef. Dese antiocus...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Existentieel
... Ende was vp <u>eeenen</u> saterdach. Datter <u>vele</u> volx te comene plach. ...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Locatief en existentieel
... so <u>vele</u> hadden daer toe ghedaen datter weinin stullard vorseit macht hadde...	Corp.I, 0855, Brugge, 6 mei 1289. Auteur onbekend (1289)	Locatief
... was bekennet ende te wetten datter so <u>vele</u> toe ghedaen was..	Corp.I, 0855, Brugge, 6 mei 1289. Auteur onbekend (1289)	Prepositioneel
... vorseit; die ons wel orconden datter <u>ghene</u> cateile no eerve was...	Corp.I, 0609, Brugge, 23 juni 1285. Auteur onbekend (1285)	Existentieel en locatief
... cruus. Ende war dat sake datter <u>enich</u> kost jof scade af came...	Corp.I, 0306, Brugge, 28 juli 1280. Auteur onbekend (1280)	Prepositioneel
... ware al vp ghereet van <u>al</u> datter die vulre sculdich es an...	Corp.I, 0566C, Brugge, 1284 ± november 1. Auteur onbekend (1285)	Prepositioneel
... jeghen <u>elken</u> mensche met <u>al</u> datter erduast ende nagheluast an es...	Corp.I, 1494, Brugge, 28 april 1296. Auteur onbekend (1296)	Prepositioneel en locatief
... sonder scult ende met <u>al</u> datter erduast ende nagheluast an es...	Corp.I, 1313, Brugge, 20 februari 1294. Auteur onbekend (1294)	Prepositioneel en locatief
... <u>drien</u> cameren ende van <u>al</u> datter erduast ende nagheluast an es, ...	Corp.I, 1772, Brugge, 4 juli 1299. Auteur onbekend (1299)	Prepositioneel en locatief
... dese vorseide cameren ende <u>al</u> datter erduast ende nagheluast an es...	Corp.I, 1772, Brugge, 4 juli 1299. Auteur onbekend (1299)	Prepositioneel en locatief
... iuede setter hem iegen. Ende hebber <u>.c. dusent</u> verslegghen. Dandre paisden ieghen...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1285)	Locatief en kwantitatief
... soude doghen onse vrouwe. Oec quammer <u>eene</u> weduwe hiet anne. Eene...	Rijmbijbel van Jacob van Maerlant (1287)	Existentieel

Bijlage 6 Zinnen met er en telwoord uit Oost-Vlaamse teksten

Zinsfrase	Lokalisering ¹⁴	Soort er
... ende . iij. d ende al quamer . ii. d mer of min...	Corp.I, 0016, Gent, ±(1240–60). Auteur onbekend (1240)	Kwantitatief
... Ware die case so cleene datter mee dan . xvi. In de pisewaghe ginghe...	Corp. I, 1040, Oudenaarde 1291 mei. Auteur onbekend (1291)	Kwantitatief
... den choster iii. d Ende datter over bliuet toete .x Dar af...	Corp.I, 0368a, Gent, 1281 augustus. Auteur onbekend (1281)	Existentieel
... Ende daer toe alre Eedee eist datter <u>enighe</u> gedaen zijn, van Jans	Corp.I, 1730, Vlaanderen, grafelijke kanselarij, 11 maart 1299. Auteur onbekend (1299)	Prepositioneel en kwantitatief
... ouer onse ziele. Ende gheuielt datter <u>enech</u> van den prochipriesters ofte...	Corp.I, 0232, Gent, 1278 juli. Auteur onbekend (1278)	Existentieel/locatief
... sgrauen van vlaendren, eist also datter <u>enighe</u> ghevaen worden om tocchoison...	Corp.I, 1738, Vlaanderen, grafelijke kanselarij, 27 maart 1299. Auteur onbekend (1299)	Kwantitatief
... allen die hem dinen Ende datter ouerblift van desen .x. sol. ...	Corp.I, 0048, Gent, 1267 mei. Auteur onbekend (1267)	Existentieel
... daer vte vte dien stickelkine datter vorseit es gaen .ij. d. ...	Corp.I, 0640, Oudenaarde, ± 1285. Auteur onbekend (1285)	Existentieel
... cruus. Ende war dat sake datter <u>enich</u> kost jof scade af came...	Corp.I, 0306, Brugge, 28 juli 1280. Auteur onbekend (1280)	Prepositioneel
... doen. ende waere dat sake datter <u>eneghe</u> . hachterstellinge waere. alse van...	Corp.I, 0993, Aalst?, 17 februari 1291. Auteur onbekend (1291)	Existentieel
... swerts eet diene gheblant adde datter <u>negheen</u> poertre an deelde an...	Corp.I, 0822, Gent, (1288 of volgende jaren). Auteur onbekend (1288)	Locatief
... dekenen van Sente jacobs huus, datter vorseid es, alsoe <u>vele</u> dessi...	Corp.I, 1067, Gent, 6 september 1291. Auteur onbekend (1291)	Existentieel en locatief
... drie grane ende seide soe hadder <u>ghenoch</u> ane Ende seide hare...	Enaamse Codex. Auteur onbekend (1290)	Prepositioneel en kwantitatief

¹⁴ Overgenomen uit Gysseling, 1977

Bijlage 7 Resultaten van hits op telwoorden

Der Naturen bloeme

Geen hits op telwoorden

Alexiuslegende

Zinsfrase	Gebruikt Standaardnederlands of een van de twee onderzochte dialecten kwantitatief er?
... ic hebbe begonnen Ende wille <u>.i.</u> mirakele dichten God moete minen...	Nee
... ende lesen T[e] roeme wonde <u>.i.</u> rike man Dar <u>veile</u> dugheden...	Nee
... armen ende wesen Elkes daghes <u>.iij.</u> tafelen rechten dat ghe boet hie...	Nee

Minnedichten uit Ter Doest

Zinsfrase	Gebruikt Standaardnederlands of een van de twee onderzochte dialecten kwantitatief er?
... cranken spoet al toghe [ic] [<u>een</u>] scone ghelaet [te] min[der] so...	Nee
... minne h[u] [gheheel] siin <u>viif</u> sinne w[ant] ghi hebse in mine...	Nee

Enaamse codex

Zinsfrase	Gebruikt Standaardnederlands of een van de twee onderzochte dialecten kwantitatief er?
... sculdeh vrouwe ermeline. Cuarde nact ene suare pine. Jc ben hem...	Nee
... sprac ermeline Reinart sprac ets ene line Ende ene worst ende tue micken. mar...	Nee
... wesen quaet Gi hebt geuaen tue mordenare. geuallet dat si v...	Nee
... hi staen. Op sine echterste tue poten. Ende maende den clenen...	Nee
... vrint bellin de ram. Gi tuene word mi noit gram. Gine...	Nee
... gedanene prise Heuet Reinart. dese tue uerdo[rt] So dat si met hem...	Nee
... line ende ene worst ende tue micken. mar magic ic sal...	Nee
... ontscricken. Magic eer liden dage tue Dat ic ombe sin danger...	Nee

... nit dire prouende genogen. Dar ses moneke hen met bedroghen Hi...	Nee
... nit ne woude. heuen ombe seuen marc van goude. wat gehte...	Nee
... werc men coht ni tombe dusement marc. Her coninc asse gi...	Nee
... ic dan nembermee. Eric so uele hebbe guds gedaen. Concinc dat...	Nee
... nestelen in dat crut. Of eneh ander vogelin Dat el war gerne...	Nee
... so[ude] [min] [vel] [mohtic] [l]igen eneh wort [al] [wart] van ere...	Nee
... was soe cone. [dat] [ic] [eneg]e sake dede [dar] [ic] [den]...	Nee
... keyser droh Ende ander cyreiden genoeg. Ende stene gulden werc men...	Nee

Wrake van Ragisel

Zinsfrase	Gebruikt Standaardnederlands of een van de twee onderzochte dialecten kwantitatief <i>er</i> ?
... sine wart hem heel jn .xl. dagen nine hadmen hem van...	Nee
... met groter craht gelegen wel virteh dage noh sect mi knape...	Nee
... were jegen der jonvrowen here [T]vinteh ridder starc ende stout te...	Nee
... war dat sijt gevreischen mohten dese .xx. hebben hen doen wapen ende...	Nee
... timberman marsi timberden ende wrahten vif dage. Ende fif nahte eer sijt volbraten wel...	Nee
... menegertiren ende enen casteel op vir sciuen lopende. diemen mohte driuen...	Nee
... casteel die was gewraht op vir sciuen dar op lagen degene die...	Nee
... ende voren sprekende onder hen drien dor dat forest dar si...	Nee
... derre tale ende spraken alle drie te samen so lange datse te...	Nee
... mint aldus reden dar dese drie dort wout gine horet spreken...	Nee
... van alden here van galistroet tue saten die scone waren ende...	Nee
... sprac ende dat si [D]een tue en consten niet gemaken so...	Nee
... mee met harre talen dander tue want elc die	Nee

jonvrowe hebben...	
... jongvrowe ydaine hadde met houerden tue scone bedden doen gereiden dar...	Nee
... dar die knapen bouen spreiden tue couertore van goutdraden ende slaplakene...	Nee
... rike dus heft god dese tue beraden si gingen slapen met...	Nee
... [D]oe sprac die ridder om ene sake hebbic sere tongemake gewest...	Nee
... horde sorgt hi dat met enen worde die vrinscap sal jnden...	Nee
... tirsten om gebeden riddre dits een van minen sede ende sal...	Nee
... wetic wale tuewarf te secgene ene tale [A]lse her walewain. sine...	Nee
... binnen stout ende alle jn enen wille die van buten en...	Nee
... ongeval v. helpen niet van enen caue gine connes oec niet...	Nee
... walewaine. dor den scilt wel een gelaht ende hine behilt jnde...	Nee
... hine behilt jnde hant cume ens voets lanc vanden spere. want...	Nee
... oec gehouden der sconster jonvrowen ene met hare dat darric wel...	Nee

Plantenglossarium uit Vlaams Artesië of Frans- Vlaanderen

Geen hits

Corp.I,¹⁵

Zinsfrase	Gebruikt Standaardnederlands kwantitatief er?
... iaer ons heren dusentich tuehondert tactich ende seuene. Ende tactichpont wlaems paiments met vierepont...	Nee
... ter voernoumeder kerken bouf omme chestech pont tornoise. ende wel vergouden,...	Nee
... sijn huus ende ghewichte tote Sestich ponden weghens Omme te leuerne...	Nee
... tenen mensche Ende ne ware tote sestich ponden sonder bosheide en Sonder...	Nee
... wesen in mesdaden van Sestich schlegghen ende soude verliesen tghewichte...	Nee

¹⁵ Steeksproefgewijs zijn er zinnen geanalyseerd. Niet alle zinnen zijn gekozen, omdat er teveel hits waren (in totaal 5549, en dan telwoord 'één' niet meegerekend, omdat daar al 7566 hits op waren). De geanalyseerde zinnen zijn opgenomen in deze lijst.

... thgewichte dat hi hadde bouen. Sestich ponden. Ende van deser boete...	Nee
... ghiselen sone van haren sesse ende tertech scellinghe niewes paiments erflike op...	Nee
... capelle ende te middelkerke. Ende achttienne ymete ende ene halue line lands,...	Nee
... van den brouwere ghecreghen, tote achttien ghemeten toe daer die van...	Nee
... .i. half waren ghenomen van dien tuele ponden vlamschere die riquard standard...	Nee
... ende af te vaerne die drie jaer vorseid, ende die vorseide...	Nee
... hem te helpene, teghen enighe van den dryeen Heren voerseyt, of teghen anders...	Nee
... min. jn cappen meet. Ende drie ghemete dertich roeden min die...	Nee
... pont traytsye xviii sol Item drie pont stomaticums vii½ sol Item...	Nee
... dier toebehort scouwen sullen te drien tiden van denjare. te sente...	Nee
... daer willems honds huus vpstaet drie sceleghe siars. In die smedestrade...	Nee
... die hem golden die vorseide viere jmete ende twe linen ende...	Nee
... vorseide grave onse here hem vieren voreghenoemt, af hevet betaelt den...	Nee
... ge prueuet ende ge prist van vns vieren die si twe min her...	Nee
... ghifte. lisbetten van ziesele. van viue linen lands lettelt min jof...	Nee
... houtawe. Dat es te wetene viue linen ende drie ende twintich roeden dat...	Nee
... husinghe. sesse paerde. viue. coen alle die beesten...	Nee
... desen steden, zi ghaf ons vijf pont ende sespenninghe tebliuene immermeer...	Nee
... ende completen; moten sire seggen seuene. Nemar sonedachs ende hoges mesdachs...	Nee
... desen vorseide lande. so hetets. seven linen ende viertich roeden dandards...	Nee
... neghene pennege te medewintre. Ende acht sceleghe ende neghen pennege tsinte...	Nee
... pacht. nit en goude binnen acht daghen na dien dat onse bode vormaent...	Nee
... pont beter waren dan die achte morgen. Egghebrecht vander beke...	Nee

... jares. dertiene. pont. zesscele. ende. agthe. penninghe. Ware oec dat wi...	Nee
... prochie vorseit vp sproefs ouer achte scheleghe goeder vlaemscher peneghen. ende...	Nee
... in die haghe anden Graue .viiiij. ib Jtem, haren, Ghisen. Heren, ...	Nee
... lb. Lxxxiiiij lb viiiij x d Somme	Nee
... pieter sharen tielemans van vollincwine .x. d Jtem haeren tielemanne ende...	Nee
... ymete ende ene line preter, tien roeden lants, lichteliich meer of...	Nee
... te willem wilsoets soens waert. tiene ymete ende een half ende neghentiene...	Nee
... zelant, ende here van vrieselant. tien. Pont hollandsce sjaers te minen...	Nee
... van vijfendetvintich jmete lants ende tien roeden ende ene halue roede lett...	Nee
... te cense, Ende noch omme aleuene vlamschre peneghe tiars ouer viertiene...	Nee
... jaers ende van welker rente aleuen scheleghe ses peneghe...	Nee
... ghent, zeuene ghemete lands ende viertiene roeden, dat leghet naest haren...	Nee
... sijn poerterscap jnt jaer .m.cc.xcv. viertien daghe vor Sente baefs dach...	Nee
... vorseit weddet te vtene binnen viertien nachten die naest comen. Ende...	Nee
... maniere dat sie die vorseide vichtiene scheleghe tsiaers ghelden. Ende dat...	Nee
... kindre, Dats tewetene, Elkerlijc sine vichtiene pont vorseit, jof hare hoir,...	Nee
... jmete ende ene line ende vichtien roeden licghende daer clais van...	Nee
... pitte hofstede die daer besiden leghet vichtiene d. ende darbi so mach...	Nee
... magriete mins here ferrants wedewe viertich scelghe siars te haren liue...	Nee
... van hene voer Jtem willame virtich pont van vrachte xxv sol...	Nee
... ende hout een ymet ende viertich roeden lett[e]l min of me,...	Nee
... doen deluen in die vorseide viertich Buunre moers dat sie dan of...	Nee
... ende te sinte marien magdalenen vichtich sceleghe,...	Nee

... sher alaerd lams boef van vichtich jmete lants lettel min jof...	Nee
... land an die nordside ende vichtich roeden. Ende onderalf ymet lands...	Nee
... den calkre sinen borghe. vanden hondert ponden vorseit ende van alre...	Nee
... haer corstans van raephorst houdet hondert morghen ende tve hont op...	Nee
... segheren vten wulghen. Dese vorseide ondert schelghe ende twaleue peneghe gaf...	Nee
... mins her Gosins buchs dochter hondert pont louens jaerlix in Rechter...	Nee
... toten andren bi also dat die vorseide hondert buunre moers daer shuus viertich...	Nee
... v dat ghi versekert vor dusent of tuisken dusent pont ende...	Nee
... haren lambrecht d[e]n vriese van dusent ponden vtrechts [p]aiments daer hi...	Nee
... vort ne gheorlooftet niemene ghene coninge te minghelne ende int...	Nee
... so beghert onse ghemeentucht dat gheen van desen nemermer ne moeghe...	Nee
... houden, ende dat wiere in ghere maniere tieghen zullen ganghen, no...	Nee
... scoute, wilde ic him oec ghenen scoute gheuen wat burmanne si...	Nee
... weerc te doene.. dats tewetene ghene spaensche conine, onder inghelsche conine,...	Nee
... sinen bode. ende met also vele luden alse hem ofte den...	Nee
... int riet; ende met euen vele draden ende met euen velen...	Nee
... here van machelne, ende so vele der toe ghedaen met den rechte...	Nee
... ihan die weuel vorseit also vele goeds ghecocht hadde ieghen die...	Nee
... van die zued side nort. soe vele dats es iij. jmete. an...	Nee
... die mester iof sijn wijf enighe peneghe leenden den goenen die...	Nee
... oec dat sake dat me enighe scult vp dit vorseide land...	Nee
... onderdenech sijn; maer datter jmen enegh recht in eische ochte hebbe...	Nee
... elnen lanc bider corde; warre enich te cort die coepman soude...	Ja, Bron: Corp.I, 0566E, Brugge, 1284 ± november 1. Auteur

	onbekend (1285)
... hier namaels dade enighe sake of enighe sticke jeghen twijsdoem van den...	Nee

Limburg

Sente Servas

Zinsfrase	Gebruikt Standaardnederlands of een van de twee onderzochte dialecten kwantitatief er?
... D[u] [dede] got siner teiken ein. da sine gotheit ane erschein...	Nee
... sprake ne kunde. Mer grix eine. Ander sprake negeine nekunde he...	Nee
... [de] [keiser] uele gehere in twer a[postelen] ere. Jude ende Symonis...	Nee
... cristenheit. In gallia stichte ende dri biscdume berichte. Colne ende triere...	Nee
... in sente Marien name. dj [dri] [berichter] [alle] [samen.] [gode] [dinde]...	Nee
... de genedege sente [Seruas.] [d]jen drin widement on [samen.] [da]t godis hus in...	Nee
... wale uerwar. dat [alle] [di] [seuen] iar. Ten ende waren [gegangen.]...	Nee
... [Se]r[uas] [der] [gude.] [da] [was] [u]ele [maneg] [man.] [de] [nine] wi]ste...	Nee
... [dat] [hadder] wale beuonden. Te ue[le] [manege]r stunden. Dahe in groten...	Nee
... [deil] gesch[r]euen ende is og ue[le] [uerholen] [bleuen.] [ten] [ewegen] liue...	Nee

Glossarium Bernense

Zinsfrase	Gebruikt Standaardnederlands kwantitatief er?
... huue mancipium knjtt mancus bit ener hant mandare unbiden mandatum bodescap...	Nee
... monjle gespan, hegtsel monosillabum uan er sillaben mons berch monatus uanden...	Nee
... successus gelucke successor ein nacomere successiue ein nadander succendere untsteken succidere undersnjden...	Nee
... umbra schade vmbrosus scadelec vnus ein vnicus einech vnjce eenleke...	Nee
... bienius tweiarech biduum twedage biennium twe iar bifidus in tuen gespleten...	Nee

... biennium twe jar bifidus in tuen gespleten biformis twe formech biga carre...	Nee
... biga carre bigamus de heft tue wif bilinguis tuetongech bilibris tue wichteck...	Nee
... tue wichteck bilis duuel bimatus uan tuen iaren bipartitus in tuen gedelt...	Nee
... uan tuen iaren bipartitus in tuen gedelt bipennis bijl bipes tue votech...	Nee
... bipes tue votech Byrrus gere bis tue warf bini tue en tue bissexus...	Nee
... dragma gewigte dromedarjus dromedarjs duo twe ducenta twehundert duellum camp Dubitare...	Nee
... trendel teredo ein wormeken ter drie warf tergum rucge tergere wisgen...	Nee
... trepidus beuende trepide beuende tres drie ter drie waf tertria negene...	Nee
... trepide beuende tres drie ter drie warf tertria negene ternj driendrj...	Nee
... terternus negende ternarjus getal uan drien tercjus derde terciane derdedagrede trunus...	Nee
... dertecste triennnis driejareg triennium van drien iaren trecentj driehundert trecentesimus driehunderste...	Nee
... putride fuleke Q va wa quatuor ujere quater uirewarf quartus uirde quaternus...	Nee
... quaternus quaterne quaternarjus getal uan ujren quatuordecjm uirtene quadraginta uirteg quadringentj...	Nee
... uirhorneg quadratura uir ecgeg quadripertitus in ujren gedelt quadrifidus uirlogteg quadruujum uir wegeg.	Nee
... lupanar hurhus lustrare under schinen lustrum vijf iar, hol lutum slic luteus...	Nee
... quietus gerost quijnmmo ouer een quinque uieu quinqies uif waruen quintus vifte...	Nee
... Quijnmmo ouer een quinque uiue quinqies uif waruen quintus fifte quinguennis ujf iareg...	Nee
... pruinge examiner pruuere examentrum van sesse vutum exanimis doet exardescere bernen...	Nee
... siden rupen seu og sex sesse sextus seste senarjus uan sessen sedecim...	Nee
... seponere beiden siden dun septem seuene septies seuen warf septenus seuende warf...	Nee
... seuende septennis seuen iareg septenarjus uan	Nee

seuen iaren septuaginta seuenteg septuagesimus seuentegste...	
... ociose idelleke ociositas ledegheit octo agte octies agte waruen octonarjus getal...	Nee
... ociositas ledegheit octo agte octies agte waruen octonarjus getal uan agten....	Nee
... agte waruen octonarjus getal uan agten octauus agtende octoginta agtenteg octogenarjus...	Nee
... noujes negenwaruen nonus negende nouem negene nouenarjus getal uan negene Nonaginta...	Nee
... nouem negene nouenarjus getal uan negenen Nonaginta negenteg nongenta negenhundert nouember...	Nee
... drie Ter drie warf tertria negene ternj driendrij terternus negende ternarjus...	Nee
... Decens geuogleke decenter geuogleke decem teene decies ten warf decimus tende...	Nee
... tenuoldech december december denus uan tenen denarius getal uan tenen decedere...	Nee
... uan tenen denarius getal uan tenen decedere en weg gan decessus en wech ganc decernere...	Nee
... Bissextus bisext bissextilis bisexte bissemi tuelue bissus bocraen bissinus uan bocrane...	Nee
... dumetum dar dorne wassen duodecim twelue duodenus twelueste duodennis uan twelf iaren Duodecimus twelfste duplicare twe valden...	Nee
... trifidus driuoldeg triformis driuormeg tredecjm dertene tercjusdecimus dertende tricinium camere triginta...	Nee
... quaternarjus getal uan ujren quatuordecjm uirtene quadraginta uirteg quadringentj uirhundert Quadragesima...	Nee
... quintus vifte quinquennis ujf iareg quindecjm ujftene quindenus vifteende Quinquaginta uifteg quinquagenarjus...	Nee
... seste senarjus uan sessem sedecim sestene sedecies sesten warf sedecimus sestende...	Nee
... uan sessen sedecim sestene sedecies sesten warf sedecimus sestende sexaginta sestech...	Nee
... vigilantia wackerheit vigilanter wakened vigintj twinteg vigesies twinteg waruen Vigies twinteg waruen vicesimus twintegste vigenus twintecste...	Nee
... tercjusdecimus dertende tricinium camere triginta derteg tricesimus dertecste triennis triennium...	Nee
... uan ujren quatuordecjm uirtene quadraginta	Nee

uirteg quadringentj uirhundert Quadragesima vasten Quadragesimalis...	
... vasten quadragesimalis uastenlec quadragenarjus uan uirteg iaren quadrans uirdelinc quadruplex uiruolt...	Nee
... quindecjm ujftene quindenus uifteg quinquagenarjus uan vifteg vifteende Quinquaginta iaren quingentj uifhundert qujns vifte...	Nee
... sesten warf sedecimus sestende sexaginta sestech sexagenarjus sesteg iareg sexagesimus sestegste sexcentj...	Nee
... septenarjus uan seuen iaren septuaginata seuenteg septuagesimus seuntegste Septingentj seuenhundert septuagesies	Nee
... nouenarjus getal uan negenen Nonaginta negenteg nongenta negenhundert nouber euen mant nouellus...	Nee
... censere ordelen censura ordeel centum hundert centies hunderwaruen Centesimus hunderste centenarius...	Nee
... militia ridderscap militaris ridderlec mille dusent millenarjus ein dusent millesimus dusentegste miliarium...	Nee
... nimis te uele nimius te uele ningit it snuwet nix sne...	Nee
... geruren tactus geruringe tantum dos uele tantillum luttelken tapetum tapit...	Nee
... quorsum warwert quod dat quodammodo ejneker saken quot wie uele quotus wi...	Nee
... cuneus schare cunctari twiuele cunctus al cuniculus cunin cupa nap cupere	Nee